

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových a environmentálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Olomouc 2023

Amina LEMESHEVA

Bibliografické identifikační údaje

Autor (osobní číslo): Amina Lemesheva (R200399)

Studijní program: Mezinárodní rozvojová a environmentální studia

Téma práce: Natura 2000 jako nástroj ochrany přírody v EU na příkladu České republiky

Title of Thesis: Natura 2000 as a tool for nature protection in the EU using the example of the Czech Republic

Vedoucí práce: prof. Ing. Ivo Machar, Ph.D.

Rozsah práce: 53 strany

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá soustavou Natura 2000 jako nástrojem ochrany přírody v České republice

Cílem práce je zhodnocení významu soustavy Natura 2000 pro ochranu přírody v ČR a přehled jejích silných a slabých stránek. Zhodnocení probíhalo pomocí SWOT analýzy a výsledek ukázal, že soustava má více silných stránek než slabých, avšak hrozby převazují nad každým aspektem SWOT analýzy. Dále k hodnocení významu byly použité komentované příklady konkrétních lokalit zařazených do této soustavy.

Součástí práce je také diskuse o potenciálním přínosu evropských směrnic pro ochranu přírody v zemi, která není členským státem Evropské unii.

Výsledky práce ukazují, že soustava Natura 2000 má kladný přínos pro ochranu přírody v ČR a může mít teoretický potenciál i pro země, které nejsou součástí EU.

Klíčová slova:

Natura 2000, ochrana přírody, chráněná území, biodiverzita

Abstract:

This bachelor thesis deals with Natura 2000 system as a tool for nature protection in the Czech Republic.

The aim of the thesis is to evaluate the importance of Natura 2000 for nature conservation in the Czech Republic and to review its strengths and weaknesses. The evaluation was carried out with the help of SWOT analysis and the result showed that the system has more strengths than weaknesses, but threats outweigh every aspect of the analysis. Furthermore, annotated examples of specific sites included in the Framework were used to evaluate the relevance of the system.

The paper also includes a discussion on the potential benefits of the European Directives for nature conservation in non-EU countries. As a result, it was proven that Natura 2000 system is indeed a promising tool for nature conservation in the CZ and may have theoretical potential for non-EU countries as well.

Keywords: Natura 2000, nature protection, protected areas, biodiversity

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne .....

.....
Amina Lemesheva

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Amina LEMESHEVA**
Osobní číslo: **R200399**
Studijní program: **B0588A330001 Mezinárodní rozvojová a environmentální studia**
Téma práce: **Natura 2000 jako nástroj ochrany přírody v EU na příkladu České republiky**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Zásady pro vypracování

1. Cílem kvalifikační práce bude zhodnocení významu evropské soustavy Natura 2000 pro ochranu biodiverzity v ČR
2. V teoretické části kvalifikační práce bude zpracován úvod do problematiky ochrany biodiverzity (včetně přehledu základních pojmů) a přehled systému ochrany přírody v EU, zahrnující dvě klíčové směrnice (Směrnici o stanovištích a Směrnici o ochraně ptáků).
3. V praktické části kvalifikační práce bude zpracována vlastní úvaha autorky o významu soustavy Natura 2000 pro moderní ochranu přírody v ČR. Autorka může k hodnocení slabých a silných stránek soustavy Natura 2000 využít např. metodu SWOT analýzy.
4. Kvalifikační práce bude doplněna komentovanými příklady několika lokalit z ČR, které jsou zařazeny do soustavy Natura 2000.
5. V Diskusi se autorka kvalifikační práce kriticky zamyslí nad potenciálním přínosem evropské soustavy Natura 2000 pro její domovskou zemi – zejména bude hledat odpověď na diskusní otázku "Mohla by soustava Natura 2000 teoreticky být přínosná pro vyšší efektivitu ochrany biodiverzity i v zemi, která není členem EU?"

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Drobilová L. – Machar I. (2012): Ochrana přírody v ČR I-II. Roth P (2005): Evropská ochrana přírody. Kovařík P. (2014): Evropská ochrana přírody a Natura 2000. Webové stránky Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Webové stránky Fórum ochrany přírody.

Vedoucí bakalářské práce:

prof. Ing. Ivo Machar, Ph.D.

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: 12. dubna 2022
Termín odevzdání bakalářské práce: 12. dubna 2023

L.S.

---

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

---

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 28. února 2022

Ráda bych poděkovala prof. Ing. Ivo Macharovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky při vedení bakalářské práce. Mé poděkování patří též Ing. Martinu Kameníkovi za pomoc a rady, které mi pomohly tuto práci zkompletovat.

Obsah

OBSAH	8
SEZNAM OBRÁZKŮ	9
ÚVOD	10
METODIKA.....	10
ZÁKLADNÍ POJMY	12
ÚVOD DO PROBLEMATIKY	13
STRUČNÁ HISTORIE VÝVOJE OCHRANY PŘÍRODY V ČR	15
HLAVNÍ PŘÍSTUPY K OCHRANĚ PŘÍRODY.	16
VÝCHODISKA SOUSTAVY NATURA 2000	18
SMĚRNICE O STANOVIŠTÍCH.....	18
<i>Směrnice o stanovištích v České republice</i>	20
SMĚRNICE O PTÁČÍCH.....	20
PROBLÉMY SOUSTAVY NATURA 2000	23
ODLIŠNOST SOUSTAVY NATURA 2000 OD OSTATNÍCH CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ.	25
DALŠÍ SYSTÉMY OCHRANY PŘÍRODY V EU	25
MEZIVLÁDNÍ ORGANIZACE	26
MEZINÁRODNÍ NEVLÁDNÍ ORGANIZACE	26
PRAKTICKÁ ČÁST	27
VÝZNAM SOUSTAVY NATURA 2000 PRO MODERNÍ OCHRANU PŘÍRODY V ČESKÉ REPUBLICĚ	27
HODNOCENÍ SLABÝCH A SILNÝCH STRÁNEK SOUSTAVY NATURA 2000	30
SWOT ANALÝZA	31
PŘEDMĚT ANALÝZY: EVROPSKÁ SOUSTAVA NATURA 2000	31
SILNÉ STRÁNKY:	32
SLABÉ STRÁNKY:	33
PŘÍLEŽITOSTI:	35
HROZBY:	37
SHRNUTÍ ANALÝZY	40
PŘÍKLADY LOKALIT ČESKÉ REPUBLIKY, KTERÉ JSOU ZAŘAZENÉ DO SOUSTAVY NATURA 2000.	40
LITOVLSKÉ POMORAVÍ.....	40
PŘÍRODNÍ REZERVACE ANDĚLSKÉ SCHODY	42
JIZERSKÉ HORY	43
DISKUSE	44
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
KNIŽNÍ ZDROJE	49
ELEKTRONICKÉ ZDROJE:	49

Seznam obrázků

Obrázek 1. Schéma vytvoření soustavy Natura 2000. Zdroj: vlastní zpracování podle dat z knižního zdroje.	17
Obrázek 2. Zdroj: Rudolf Linhart, 2012. Dostupné z: https://www.fotoaparar.cz/fotogalerie/lide/45930/fotografie/?razeni%5Bpoint_count%5D=2	22
Obrázek 3. Zdroj: Rudolf Linhart, 2011. Dostupné z: https://www.fotoaparar.cz/fotogalerie/lide/45930/fotografie/?razeni%5Bpoint_count%5D=2	22
Obrázek 4. Zdroj: Rudolf Linhart, 2011. Dostupné z: https://www.fotoaparar.cz/fotogalerie/lide/45930/fotografie/?razeni%5Bpoint_count%5D=2	23
Obrázek 5. Zdroj: vlastní zpracování podle dat ze správy EEA č. 10/2020. Dostupné z: https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020	29
Obrázek 6. Zdroj: CHKO Litovelské Pomoraví. Dostupné z: https://www.facebook.com/photo?fbid=205600265353750&set=basw.Abr-k6B4GFd0Le1eO3oYMu7yqEKxvgirnhWq-n1WtHJ09LrPCfxDZikZkMFNeUVXSm_9hxyamR_fPH-O4dLIUuTorW79BCDFcSvACDGclomPZeErkf0v4BQL6Xmtr7UOlcUup5QgNidA_eJNFa	42

Úvod

V posledních letech se ochrana přírody stala důležitým tématem v každé oblasti lidského života. Je to způsobeno ztrátou biodiverzity, devastací krajiny a znečištěním ovzduší, což jsou jen některé z mnohá výzev, s nimiž se musíme dnes potýkat. Tato problematika je mimořádně důležitá nejen pro samotnou přírodu, ale také pro nás jako lidstvo, protože jsou spojeny s naším zdravím a živobytím. Je proto důležité nejen hledat další způsoby, jak chránit přírodu a zajistit její udržitelné použití, ale také dodržovat ty co již existují.

V rámci ochrany přírody v České republice má zvláštní význam soustava chráněných území Natura 2000, která je součástí evropské sítě chráněných území. Tato soustava má za úkol chránit přírodní lokality a druhy, které mají význam pro Evropskou unii. Součástí této soustavy jsou chráněné oblasti, jako jsou přírodní rezervace, národní parky a další, které jsou určeny k ochraně mnoha vzácných a ohrožených druhů rostlin, živočichů a jejich přirozených stanovišť.

Cílem této práce je zhodnocení významu soustavy Natura 2000 pro ochranu biodiverzity v ČR a přiblížení jejich silných a slabých stránek. A také zamyslet se nad potenciálním přínosem evropských směrnic pro nečlenskou zemi Evropské unii.

Metodika

V teoretické části budou představeny základní pojmy týkající se ochrany přírody a biodiverzity, dále bude popsána stručná historie vývoje ochrany přírody v ČR, přehled systému ochrany přírody v EU, a zvláště potom v České republice včetně přehledu klíčových směrnic.

V praktické části bude provedena SWOT analýza soustavy Natura 2000 v České republice a bude diskutováno, zda může být tato soustava přínosná pro vyšší efektivitu ochrany biodiverzity v zemi, která není členem evropské unie. Praktickou část práce doplní komentované příklady několika lokalit v České republice, které jsou zařazené do soustavy Natura 2000. Závěrem bude diskutováno, zda jsou současná opatření ochrany přírody v ČR dostačující a zda by měla být soustava Natura 2000 dále rozvíjena v zájmu ochrany přírody a biodiverzity v této zemi.

Práce je zpracovaná jako rešerše odborné literatury. Komentované příklady vybraných lokalit spadajících do soustavy Natura 2000 jsou zpracované na základě dat z webové stránky Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Většina odborné literatury a dalších

pramenu byla doporučena vedoucím práce, jsou to například knihy a legislativní dokumenty na téma ochrany přírody v ČR a EU, dále pak stránky oficiálních organizací, jakou jsou webové stránky Agentury ochrany přírody a krajiny v ČR nebo Webové stránky Fórum ochrany přírody. Zbytek zdrojů byl získán prostřednictvím internetového vyhledávání.

Základní pojmy

Avifauna – ptačí zvířena určité zeměpisné oblasti.¹

Biodiverzita – „biologická diverzita“ označuje veškerou rozmanitost živé přírody od úrovně genetické až po celé ekosystémy.²

Biosférické rezervace – velkoplošná chráněná území mezinárodně uznaná v rámci programu UNESCO „Člověk a biosféra“ (Man and the Biosphere – MaB).

Biocentrum – biotop nebo soubor biotopů v krajině, který svým stavem a velikostí umožňuje trvalou existenci přirozeného či pozměněného, avšak přírodě blízkého ekosystému.³

Biokoridor – krajinná složka, která podporuje jednotlivá biocentra a tím umožňuje migraci jednotlivým organismům.⁴

Etologie – etologie studuje dnes žijící druhy organismu v jejich přirozených podmínkách, zabývá se složitými pohybovými sekvencemi a komplexními vrozenými životními projevy, chováním, instinkty, zvyky, postoji, inteligenci a učením, koordinací a adaptací chování na změny prostředí ve fylogenezi a ontogenezi.⁵

Biogeografický region (bioregion) – individuální jednotka biogeografického členění krajiny na regionální úrovni.⁶

Sukcese – sukcese představuje postupné změny ve struktuře a funkcích společenstva v průběhu ekologického času. Jedná se o uspořádaný vývoj bioty na daném místě, kdy jedno společenstvo střídá druhé.⁷

Ekologická valence – říká, že organismy nejlépe prospívají v pásmu optima. Určena Gaussovou křivkou.⁸

Stařina – v zemědělství odumřelé, neposečené zbytky většinou travních porostů, které po určitém období se stávají součástí humusu.⁹

---

¹ Výkladový slovník [online].

² Storch, D. 2019. Biodiverzita: co to je, jak ji měřit, co ji podmiňuje a k čemu je to všechno dobré. *Živa*, květen.

³ Struktura a hierarchické úrovně ÚSES. *Ministerstvo životního prostředí* [online].

⁴ Význam slova 'Biokoridor'. *Příroda.cz* [online].

⁵ KAMARÝT, Jan, NEŠPOR, Zdeněk, ed. Sociologická encyklopedie. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. 11.12.2017.

⁶ Biogeografický region (bioregion). *Biogeografie: Multimediální výuková příručka* [online]. Brno: Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, 11.12.2017

⁷ Ekologická sukcese. *Biogeografie: Multimediální výuková příručka* [online]. Brno: Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, 11.12.2017

⁸ Výkladový slovník environmentálních výrazů: Ekologická valence. *EnviWeb* [online]. Brno: Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, 11.12.2017.

⁹ Stařina. *CoJeCo: Vaše encyklopedie od roku 1999* [online].

Úvod do problematiky

V posledních letech se situace týkající se nevratných změn v přírodním prostředí stala velmi znepokojující. Nové studie, jako například zpráva Mezivládního panelu pro klimatickou změnu (IPCC) ukazují nejistotu ohledně toho, zda se podaří udržet nárůst globálního oteplování pod 1,5°C.¹⁰ V roce 2015 byla přijatá Pařížská dohoda o ochraně klimatu, která měla formulovat cíle pro udržení nárůstu globální teploty pod 2 °C, ale zároveň usilovat o to, aby tento nárůst nepřekročil hranici 1.5°C. Dohoda zahrnovala nejen rozvinuté země, ale i rozvojové a účastníci se dohodli o tom, že každých 5 let budou informovat o svých akčních plánech.¹¹ Byla vytvořena zelená dohoda pro Evropu s cílem dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050 a snížit emise skleníkových plynů o 55 % do roku 2030. V roce 2020 se podařilo snížit emise skleníkových plynů o 20 %. Evropská unie se také zavázala chránit a zlepšovat životní prostředí, lidská práva a racionálně využívat přírodní zdroje.¹²

Spolu s dohodou byla vytvořena zvláštní zpráva, v níž se Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) zabýval dopady oteplení více než 1.5°C. Bohužel z této zprávy vyplývá, že rozdíl mezi oteplením 1.5 °C a 2 °C by měl dramatické dopady na životní prostředí a lidský svět. Vyplývá z toho také to, že pokud emise porostou stávajícím tempem, do roku 2040 pravděpodobně překročíme hranice 1.5 °C.¹³

Překročení hranice nad 1.5 °C se na první pohled může zdát málo, ale ve skutečnosti to bude mít katastrofální dopady na celosvětové ekosystémy, včetně ztráty biologické rozmanitosti a ohrožení potravinové bezpečnosti.¹⁴ Při tomto scénáři se lidstvo může potýkat s extrémními výkyvy počasí, snížení dostupnosti vody a potravy pro subtropické regiony, ztrátu zaledněných oblastí, riziko vymírání druhů a okyselení oceánu a také nárůst emisí skleníkových plynů téměř o 14 %.¹⁵ Přestože dopady oteplení mají spíše negativní vliv na planetu, můžou přinášet i užitek. Tak například při navýšení teploty v Arktidě

---

¹⁰ Kárníková, A., Davidová, K. 2018. *Zvláštní zpráva IPCC ke globálnímu oteplení o 1.5 °C*. Centrum pro dopravu a energetiku (CDE).

¹¹ Ministerstvo životního prostředí. 2023. *Pařížská dohoda*.

¹² United Nations Treaty Collection. 2015. *Pařížská dohoda*. Paříž, 12. prosince 2015.

¹³ Kárníková, A., Davidová, K. 2018. *Zvláštní zpráva IPCC ke globálnímu oteplení o 1.5 °C*. Centrum pro dopravu a energetiku (CDE).

¹⁴ Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC). 2021. *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 2391 pp.

¹⁵ United Nations. 2022. *The Sustainable Development Goals Report 2022*. New York, NY: United Nations

se můžou objevit nové příležitosti pro využití přírodních zdrojů, nebo například v severní části Evropy se s nárůstem teploty může očekávat vyšší sklizeň úrody nebo větší turistický ruch.¹⁶ Nicméně negativní dopady nárůstu teploty jsou mnohem větší než pozitivní a je zcela zřejmé, že usilování o omezení nárůstu teploty na 1,5 °C má mnoho výhod, zejména z hlediska zamezení devastujících následků.

Biodiverzita zahrnuje rozmanitost druhu, ekosystému a genetiky. Je to jeden z nejcennějších přírodních základů pro stabilitu ekosystému, který poskytuje životní podmínky pro všechny druhy, včetně lidí. Ztráta biologické rozmanitosti je tedy velkým problémem. Podle zprávy Mezinárodního svazu ochrany přírody (IUCN) z roku 2021 je ohroženo více než 38 % savců, 40 % obojživelníků, 34 % žraloků a rejnoků a 33 % korálů. V současnosti je ohroženo více než 38 500 druhů a více než 16 000 z nich je kriticky ohrožených. Počet druhů, které již vyhynuly je ještě vyšší, než se dříve odhadovalo. Za posledních 500 let vyhynulo více než 5000 savců, ptáků a obojživelníků.¹⁷

Většina problémů v současném stavu životního prostředí je způsobena vypouštěním oxidu uhličitého a spalováním fosilních paliv. Každý rok se do ovzduší uvolní více než 36 miliard tun oxidu uhličitého, což přispívá ke globálnímu oteplování a zhoršuje kvalitu ovzduší. Emise mohou mít vážné důsledky na životní prostředí, včetně znečištění ovzduší, vody a půdy a ztráty biologické rozmanitosti. Průmyslové a domovní odpadní vody mohou způsobovat znečištění půdy a vody škodlivinami, jako jsou chemická hnojiva a pesticidy. Tyto látky mohou obsahovat těžké kovy, jako je rtuť a olovo, které jsou škodlivé pro životní prostředí. Existuje také riziko poškození ozónové vrstvy naší planety.

Je nezbytné okamžitě podniknout kroky ke zlepšení stavu životního prostředí a ochrany přírody. Proto by měly být přijata opatření, jako například snížení emisí oxidu uhličitého, omezování používání fosilních paliv a zlepšení kvality ovzduší, vody a půdy. Tato opatření by měla být prováděna nejen na místní, ale i na globální úrovni.

V Evropské unii je tento cíl hájen zejména prostřednictvím dvou směrnic o ochraně přírody: Směrnice o stanovištích a Směrnice o ochraně ptáku.

---

¹⁶ Zpravodajství Evropský parlament. 2018. *Jak klimatická změna ovlivňuje Evropu (infografika)*.

¹⁷ IUCN (International Union for Conservation of Nature). (2021). Red List Assessment.

Stručná historie vývoje ochrany přírody v ČR

Vývoj ochrany přírody v České republice vznikal postupně a obsahoval velkou řadu historických událostí. Například lesnická legislativa na území České republiky prošla dlouhým vývojem, během kterého vycházela z právního, ekonomického, politického a kulturního vývoje společnosti, potřeb lesnictví a navazujících oborů. (Simanov, 2016). Vůbec prvním chráněným územím na území České republiky byl Žofínský prales, který zřídil jako chráněné území na svém panství Jiří Augustin Languéval-Buquoy v roce 1838 (Machar, et al., 2014), který si přál zachovat část lesa jako památku dob minulých, ve které se nesmělo kácet. Jsou známe i jiné příklady ochrany některých území, jako například zřízení Průhonického parku v 19. století, který měl sloužit jako odpočinkové místo pro šlechtu nebo návrh zemského zákoníku Majestas Carolina, který byl navržen Karlem IV. v letech 1350-1351, a měl vymezovat královské území, a v souvislosti se kterým později vznikl řád pravá zemského v 14. století. Často platilo, že nešlo o skutečnou ochranu, nýbrž o ohraničení vlastního území pro lov a chování zvířat a využití různých zdrojů, například dřevo, plody atd. V období do vzniku samostatného Československa v roce 1918 bylo zřízeno asi dvacet rezervací. (Machar, et al., 2014).

V roce 1956 byl schválen první zákon č. 40/1956 Sb. o statní ochraně přírody, který určoval několik kategorií chráněných území¹⁸:

- Národní parky,
- Chráněné krajinné oblasti,
- Statní přírodní rezervace,
- Chráněná naleziště,
- Chráněné parky a zahrady,
- Chráněné studijní plochy.

V roce 1990 vzniklo Ministerstvo životního prostředí a v roce 1992 tento zákon byl zrušen a nahrazen zákonem č. 114/1992 Sb. Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny, který byl přijat dne 19. února 1992 a který platí dodnes ve znění pozdějších předpisů. V roce 2004 se Česká republika stala členem Evropské unie, což vedlo k implementaci dvou důležitých směrnic EU – směrnice o stanovištích a směrnice o volně žijících ptácích a vytvoření soustavy Natura 2000.

---

¹⁸Československo. Zákon č. 40/1956 Sb. O statní ochraně přírody. In *Sbírka zákonu*. 1956, roč. 1956, částka 21, číslo 1.

Hlavní přístupy k ochraně přírody.

Podle Pavlů (2008, 15) existují tři rozličné přístupy k ochraně životního prostředí. Prvním z nich je zvláštní druhová ochrana, který zakládá na ochraně jednoho konkrétního druhu či poddruhu, většinou tzv. zvláště chráněných druhů. Seznam těchto druhů uvádí příloha II vyhlášky Ministerstva životního prostředí České republiky č.395/1992 Sb. ze dne 11. června 1992.

Druhým je uzemní přístup, který má za cíl chránit ekosystémy. V roce 1962 byla svolána první světová konference o národních parcích v Seattlu, která stanovila definice a standardy pro reprezentativní systémy chráněných území. Vypracovala seznam národních parků a ekvivalentních rezervací OSN, později přejmenovaného na Seznam chráněných území OSN. (IUCN, n.d.). Od té doby lze sledovat tendenci vzniku celých systému chráněných území, jako reprezentativní ukázkou biologické rozmanitosti. Příkladem může být program UNESCO Člověk a biosféra (MaB) nebo soustava chráněných území EU Natura 2000.

Ekosystémový přístup je kombinací výše uvedených přístupů. Podle Pavlů (2008, 16) ekosystémový přístup je strategie pro integrovanou péči o suchozemské, vodní a živé zdroje, která podporuje jejich ochranu a udržitelné využívání. Uznává, že lidé jsou nedílnou součástí ekosystému a snaží se odstranit umělé bariéry mezi ekonomii, společenskými vědami a ekologií. Cílem je dosáhnout společensky přijatelné rovnováhy mezi ochranou biodiverzity, udržitelným využíváním jejich složek a rozdělováním přínosů z něj plynoucích. Tento přístup není alternativou k výše uvedeným přístupům, ale sloučením existujících vědeckých poznatků o péči o ekosystémy a zahrnutím dalších metodik, aby se mohl vyrovnat se složitostí ochrany a péče o biodiverzitu.¹⁹

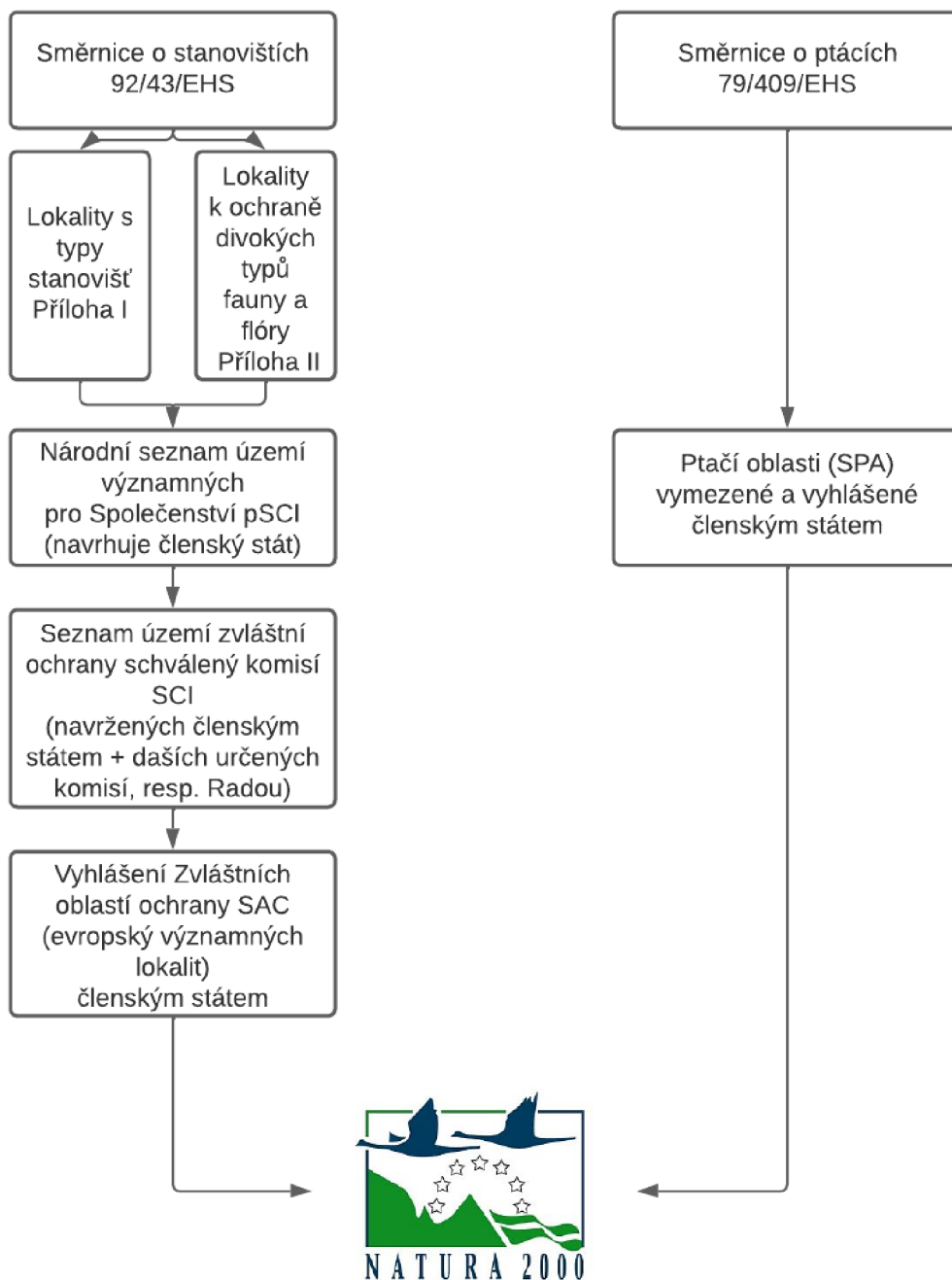
Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D, autor či spoluautor odborných článků a publikací které jsou zaměřené na ochranu životního prostředí ve své knize Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost píše o dalším typu ochrany, kterou nazývá ochrana individuální. Tato forma ochrany se může používat v kombinaci s obecnou a zvláštní. Tento typ ochrany má hlavní právní význam v ochraně neživé přírody a světového kulturního dědictví. Jako příklad autor uvádí minerály, fosilie a památné stromy chráněné státem. Neoprávněné přivlastnění si zkamenělin nebo poškození památného stromu je zase příkladem na co se

---

¹⁹ PAVLŮ, Michaela. *Natura 2000*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra práva životního prostředí a pozemkového práva.

zaměřuje individuální ochrana. Územní ochranu tedy nelze uplatnit pro ochranu jednoho objektu či druhu, ale pouze tehdy kdy je zapotřebí ochránit celé území.²⁰

Obrázek 1. Schéma vytvoření soustavy Natura 2000. Zdroj: vlastní zpracování podle dat z knižního zdroje.

²⁰ STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1.1.2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1. Str: 51

Východiska soustavy Natura 2000

Natura 2000 je soustava chráněných území evropského významu, která byla vytvořena na základě dvou směrnic Rady EU: směrnice 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptácích a směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících druhů a planě rostoucích rostlin. ZOPK je hlavním prostředkem pro transpozici zmíněných směrnic do vnitrostátního práva. Všechny členské státy vytvářejí tuto síť podle určitých pravidel.

Soustava má za cíl chránit cenné a ohrožené druhy živočichů, rostlin a typy přírodních stanovišť na území Evropské unie a zahrnuje přibližně 2000 druhů a 230 typů stanovišť.²¹ (European Commission, nedatováno). Lokality a stanoviště jsou vybírané členskými státy EU na základě vědeckých kritérií podle směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích. V Evropské unii je 27 027 lokalit spadajících do sítě Natura 2000 o rozloze 1 219 414 km², z nichž 452 494 km² jsou mořské oblasti. (European Environmental Agency (EEA), 2018)

Směrnice o stanovištích

Směrnice Rady č. 92/43/EHS o ochraně **přírodních stanovišť**, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (také známá jako směrnice o stanovištích a volně žijících druzích) je klíčový právní předpis Evropské unie, který byl přijat 21. května 1992. Směrnice o stanovištích definuje stanoviště a druhy, pro něž se vyhláší evropsky významné lokality (EVL). Tato směrnice je jedna ze dvou směrnic zaměřených na ochranu biodiverzity na území EU. Cílem této směrnice je ochrana a zachování přírodních stanovišť a volně žijících druhů (kromě ptáků) na území členských států Evropské unie. Aby bylo dosaženo cílů směrnice, státy EU musejí přijímat určitá opatření, aby nedocházelo k poškození přírodních stanovišť.

V oblastech, které jsou pod ochranou směrnice o stanovištích, je při realizaci projektu nutné získat souhlas příslušných orgánů členského státu EU. Tyto orgány mají za úkol ověřit, zda daný projekt nebude mít negativní dopad na danou lokalitu. Pokud se stane, že je projekt schválen i když má potenciálně škodlivé dopady na danou oblast, v takovém případě by měl členský stát zajistit kompenzační opatření. Týká se to obvykle projektu, které mají naléhavý důvod převazujícího veřejného zájmu. Kompenzační opatření je takové opatření, které by mělo

---

²¹ Environment. *European Commission* [online]. 2023.

minimalizovat nebo dokonce odstranit negativní dopady na lokalitu, ke kterým pravděpodobně dojde v důsledku provádění plánu nebo projektu.²²

Směrnice o stanovištích stanovuje společné postupy pro identifikaci, ochranu a správu přírodních stanovišť v rámci EU. Tato stanoviště zahrnují různé biotopy, jako jsou lesy, louky, mokřady, pobřežní oblasti a skalnatá stanoviště. Směrnice také stanoví povinnost členských států vytvořit a udržovat síť chráněných oblastí nazvané Natura 2000, které zahrnují přírodní stanoviště a volně žijící druhy, které jsou v ohrožení.

Pro identifikaci a ochranu přírodních stanovišť a volně žijících druhů jsou v této směrnici definovány kritéria a metody, a také uveden seznam prioritních stanovišť, na které se musí členské státy zaměřit v rámci ochrany a obnovy. Směrnice je tvořena 24 články seskupenými do kapitol, 6 přílohami, ve kterých jsou popsány typy stanovišť a druhy rostlin a živočichů.

- Příloha I obsahuje seznam 225 přírodních stanovišť v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních oblastí ochrany.
- Příloha II obsahuje seznam cca 800 druhů živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních oblastí ochrany. Příloha II navazuje na přílohu I při vytváření souvislé sítě zvláštní území ochrany.
- Příloha III obsahuje kritéria pro výběr vhodných lokalit dle předcházejících dvou příloh. V příloze III jsou představené 2 etapy:
  - Etapa 1: Zhodnocení relativního významu lokalit pro každý typ přírodního stanoviště z přílohy I a každý druh z přílohy II (včetně typů prioritních přírodních stanovišť a prioritních druhů) na úrovni členského státu.
  - Etapa 2: Zhodnocení lokalit významných pro Společenství a začleněných do státních seznamů.
- Příloha IV stanovuje druhy živočichů a rostlin zájmu Společenství, které vyžadují přísnou ochranu.

---

²² ČESKÁ REPUBLIKA. Pokyny k čl. 6 odst. 4 „směrnice o stanovištích“ 92/43/EHS: VYJASNĚNÍ POJMŮ: ALTERNATIVNÍ ŘEŠENÍ, NALÉHAVÉ DŮVODY PŘEVAŽUJÍCÍHO VEŘEJNÉHO ZÁJMU, KOMPENZAČNÍ OPATŘENÍ, CELKOVÁ SOUDRŽNOST, STANOVISKO KOMISE. ročník 2012.

- Příloha V obsahuje druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž odchyt a odebrání z volné přírody a využívání může být předmětem určitých opatření na jejich obhospodařování.²³
- Příloha VI obsahuje přehled zakázaných metod a prostředků odchyty a zabíjení a zakázaných dopravních prostředků. (Ministerstvo životního prostředí, 2003). Směrnice o stanovištích má klíčový význam pro ochranu biologické rozmanitosti v Evropě a zajišťuje, aby byly přírodní stanoviště chráněny a spravovány efektivním a koordinovaným způsobem v rámci celé Evropské unie. Pro splnění cílů této směrnice spolupracují členské státy s Evropskou komisí a vědeckými pracovníky.²⁴

Směrnice o stanovištích v České republice

V České republice je vyhlášeno 1112 evropsky významných lokalit a jejich celková plocha zaujímá 10 % území ČR (795 640 ha). U každé lokality v ČR se v rámci ochrany musí splnit 3 podmínky:

1. Vyhlášení lokality přijaté na evropský seznam nařízením vlády o vyhlášení evropsky významných lokalit, které jsou zařazené do evropského seznamu.
2. Stanovení zákonodárných ochranných opatření
3. Stanovení managementových ochranných opatření, které jsou stanoveny pro každou evropsky významnou lokalitu v souhrnu doporučených opatření²⁵ (odborný dokument popisující nároky předmětu ochrany lokalit soustavy Natura 2000, navrhuje vhodnou péči a způsoby hospodaření).

Směrnice o ptácích

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptácích, známá také jako Směrnice o ochraně ptáků, je klíčovým právním předpisem Evropské unie, který byl přijat 30. listopadu 2009. Směrnice o ptácích se snaží zamezit ničení a znečišťování ptačích stanovišť, poškozování nebo odstraňování hnízd a vajec, vyrušování a lov ptáku. Ptačí oblasti (PO) dle směrnice vyhláší každý stát samostatně a automaticky se stávají součástí Natura 2000 ihned po svém vyhlášení (Stejskal, 2006, 283). V ČR se nachází 41 ptačí

²³ Rada Evropských společenství. 1992. *SMĚRNICE RADY 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů planě rostoucích rostlin.*

²⁴ Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. 2022. *Evropské směrnice a nařízení.*

²⁵ Evropský významné lokality: Natura 2000. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. [cit. 2023-03-13].

oblast s výměrem 703 437 ha a podílem na území 8,91 %. (AOPK ČR, nedatováno). Hlavním cílem této směrnice je ochrana volně žijících ptáků, kteří přirozeně obývají území Evropské unie stanovením pravidel jejich ochrany a péči. Členskými státy EU musí být zavedena opatření na ochranu a zachování rozmanitosti a rozlohy stanovišť pro volně žijící druhy ptáků na území EU, například obnova zničených biotopů nebo tvorba stanovišť a jejich údržba.

Směrnice stanovuje to, že členské státy přijmou opatření, které jsou nezbytné k tomu, aby populace druhu uvedených v článku 1 směrnici o ochraně ptáků byly zachovány na úrovni nebo přivedeny na úroveň, která odpovídá zejména ekologickým, vědeckým a kulturním požadavkům. Směrnice dále stanoví opatření k ochraně hnízdišť, vajec, stanovišť a odpočinkových míst ptáků.²⁶

Je důležité zmínit, že směrnice kodifikuje právní předpis přijatý v roce 1979 (směrnice 79/409/EHS). Dále že směrnice byla změněna v roce 2019 nařízením (EU) 2019/1010, které sjednocuje a zefektivňuje povinnosti podávání zpráv v oblasti právních předpisů souvisejících s životním prostředím.²⁷

Směrnice o ochraně ptáků obsahuje 6 příloh, z nichž nejdůležitější jsou první dvě.

- Příloha I obsahuje 181 druhů, které jsou předmětem zvláštních opatření, včetně ochrany jejich stanovišť. Jde o klíčovou součást směrnice o ptácích, protože obsahuje seznam kriticky ohrožených druhů, například ledňáček říční (*Alcedo atthis*) (viz obr. 2), nebo monotypický druh vlhy pestré (*Merops apiaster*) (viz obr. 3) nebo široce známý čáp bílý (*Ciconia ciconia*), který i přes intenzivní ochranná opatření nemá vysoké populační stavy (viz obr. 4). Hlavním opatřením pro ptáky z této přílohy je vymezení zvlášť chráněných oblastí.
- Příloha II obsahuje seznam dalších druhů ptáku, které nejsou považované za „kriticky ohrožené“. Pro druhy ptáků z přílohy II se určují zvláštní oblasti ochrany.

---

²⁶ Směrnice Evropského parlamentu a rady. 2009. SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků. (kodifikované znění) (Úř. věst. L 20, 26.1.2010, s. 7–25)

²⁷ EUR-Lex (Access to European Union law). 2020. *Ochrana volně žijících ptáku*.

Obrázek 2. Zdroj: Rudolf Linhart, 2012. Dostupné z:
https://www.fotoaparar.cz/fotogalerie/lide/45930/fotografie/?razeni%5Bpoint_count%5D=2

Obrázek 3. Zdroj: Rudolf Linhart, 2011. Dostupné z:
https://www.fotoaparar.cz/fotogalerie/lide/45930/fotografie/?razeni%5Bpoint_count%5D=2

Obrázek 4. Zdroj: Rudolf Linhart, 2011. Dostupné z:
https://www.fotoaparar.cz/fotogalerie/lide/45930/fotografie/?razeni%5Bpoint_count%5D=2

Problémy soustavy Natura 2000

Přestože soustava Natura 2000 má značná pozitiva, potýká se s mnoha problémy a samozřejmě má své stinné stránky.

Jedním z problémů, se kterými se soustava Natura 2000 potýká, je nedostatek finančních prostředků na ochranu chráněných území. Ačkoli ne všechna ochranná opatření znamenají výdaje, náklady na realizaci opatření jsou často závislé na druhu území a geografické lokalitě, kde jsou prováděna. Nicméně existuje řada opatření, která vyžadují finanční náklady, lidskou práci a investice do nové infrastruktury.

Tyto náklady jsou však vyváženy mnoha socioekonomickými přínosy. „Z předběžných výsledků je patrné, že poměr mezi ekonomickými přínosy plynoucími pro společnost ze sítě Natura 2000 a náklady na správu a ochranu tohoto významného zdroje je velice příznivý a že tyto náklady představují pouze zlomek potenciálních přínosů.“ (European Commission, nedatováno).

Příkladem takových přínosů pro přírodu a lidi je samozřejmě ochrana přirozené hodnoty a také mnohostranné přínosy na regionální a celostátní úrovni. Jsou to přínosy v souvislosti se změnou

klimatu, například zachycování oxidu uhličitého lesy a rašeliništi, přizpůsobování se klimatické změně pomocí mokřadu pro regulaci povodní, zadržování vody v krajině, což by vedlo k finančním úsporám, které jsou jinak utracené za zásobování, čištění a zvýšení kvality vody. Je také značný význam v cestovním ruchu, jelikož lokality sítě jsou atraktivní pro turisty, což vede k rozvoji místní ekonomiky. A nakonec hlavním přínosem sítě Natura 2000 je zachování genetické a druhové rozmanitosti, což je prospěšné pro blaho člověka. (European Commission, 2011).

Další výzvou mohou být konflikty s vlastníky pozemků, či dokonce obcemi a regiony. Příkladem je čerstvá záležitost v centru chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, kterému Ministerstvo životního prostředí chce přiřadit kategorii Národní park, což obce a vlastníci pozemku v blízkosti CHKO odmítají. Kvůli vyhlášení seznamů evropsky významných lokalit v jednotlivých biogeografických oblastech bylo v roce 2005 podáno na Evropskou komisi několik žalob společenství vlastníků pozemků v evropsky významných lokalitách.²⁸

Obtíží může být neznalost obsahu směrnic a neinformovanost veřejnosti, což může vést k domněnce, že směrnice mají za úkol zakazovat či omezovat lidskou činnost. Taková opatření platí až na výjimky například v lokalitách, kde někteří živočichové potřebují ke svému vývoji v určitém časovém období klid (Ministerstvo životního prostředí, nedatováno). Mnoho lidí nemá povědomí o tom, co soustava Natura 2000 představuje a k čemu může porušení pravidel pro dané lokality vést.

Jako poslední komplikace, se kterou soustava Natura 2000 potýká je změna podnebí. Vzhledem k tomu, že klimatická změna již není pouze budoucí záležitostí, ale aktuální skutečností, je otázkou, zda existující soustavy chráněných území jsou dostatečně efektivní a dokážou zachovat cílové druhy flory a fauny. (Machar & Drobilová, 2012).

Změna klimatu vede ke změně rozložení a rozšíření přírodních stanovišť a druhů, šíření invazivních druhů a zvýšenému výskytu extrémních jevů, jako jsou sucha, požáry a povodně. Střety na státní úrovni mezi Ministerstvem životního prostředí a jinými ministerstvy, například Ministerstvy zemědělství, průmyslu atd., nebo efektivita soustavy jsou dalšími překážkami pro soustavu Natura 2000.

---

²⁸ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1.

Odlišnost soustavy Natura 2000 od ostatních chráněných území v České republice.

Dle Machara a kolektivu (2014, 129) jsou to dvě odlišnosti:

Především se jedná o odlišný výběr chráněných fenoménů zahrnujících různé druhy rostlin, živočichů a biotopů, které jsou považovány za ochranu zasluhující. Zároveň se to týká hodnocení významnosti těchto území a druhů a jejich ochranu na úrovni celé Evropské unie. Další odlišností je to, že vymezení chráněných oblastí se v minulosti často zakládalo na dostupnosti vhodného území nebo na potřebě ochrany konkrétní lokality před ničením a podobně. V takových případech chyběl prvek objektivního výběru nejvýznamnějších biotopů a druhů v dané oblasti, která se měla chránit. Na rozdíl od toho se v případě soustavy Natura 2000 lokality vybírají výhradně na základě vědeckých údajů o výskytu jednotlivých druhů a biotopů v rámci České republiky a Evropské unie. Tím se liší způsob vymezení chráněných oblastí v rámci Natura 2000 od předchozí praxe vyhlášení chráněných regionů, tedy zvláště chráněných území (ZCHÚ).

Další systémy ochrany přírody v EU

Mezinárodní instituce na ochranu přírody můžeme rozdělit na 2 kategorie: mezivládní organizace, jejichž členy jsou vlády nezávislých zemí, například Organizace spojených národů (OSN), založená v roce 1945 či Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN) založený v roce 1948, který sdružuje jak vládní, tak nevládní organizace a pracuje na ochraně přírody a zajištění udržitelného rozvoje. A mezinárodní nevládní organizace, které spadají do dvou základních typů. Prvním jsou ty, jejichž členy jsou nevládní organizace, jako například Globální fond životního prostředí (GEF) a Světový fond na ochranu přírody (WWF), který vznikl v roce 1961. A druhé jsou organizace dobrovolné, například Plana Europa (1995), mezinárodní dobrovolnická síť organizací, které se zabývají péčí o životní prostředí a biodiverzitu. Druhým typem mohou být soukromé nevládní organizace, tzv. jednotlivci, například známá organizace Greenpeace (1971), jejímž cílem je prosazovat ochranu přírody a míru prostřednictvím kampaní, výzkumu a aktivit v oblasti veřejného mínění. Organizace Greenpeace jakožto nevládní organizace s neziskovým charakterem je financovaná zejména z darů jednotlivců a z grantů od soukromých charitativních nadací a nezávisí na vládách, korporacích, politických stranách a jiných podnikatelských zájmech. (Greenpeace, nedatováno).

Mezivládní organizace

Organizace spojených národů (OSN) je mezinárodní organizace která sdružuje nezávislé státy. Primárně se zabývá udržováním mezinárodního míru a bezpečnosti, a dále mezinárodními ekonomickými, sociálními a humanitárními otázkami/záležitostmi a podporou lidských práv a svobod. Česká republika je aktivním členem OSN od roku 1993.

V oblasti ekologické ochrany je významné ujednání o sedmnácti cílech udržitelného rozvoje (SDGs), o kterých se jednalo již v roce 2012 na Konferenci OSN o udržitelném rozvoji.²⁹ Dle reportu SDGs za rok 2022, aby se omezil nárůst teploty nad 1.5 °C nad předindustriální úroveň dle Pařížské dohody, je potřeba aby množství emisí skleníkových plynů dosáhlo svého vrcholu do roku 2025.

Pak by se podle Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) emise CO₂ musely klesnout o 43 % a do roku 2050 dosáhnout nulových čistých emisí.³⁰ Dle zprávy OSN, aby se lidstvo mohlo vzdálit od hranice klimatické katastrofy, mělo by výrazně snížit emise ve všech odvětvích hospodářství.

V České republice největší počet vypouštěných emisí je z energetiky – 39,5 % z celkových emisí, což je více než průměr EU.³¹

Mezinárodní nevládní organizace

Největší mezinárodní nevládní organizací je Mezinárodní unie na ochranu přírody (International Union for Conservation of Nature, IUCN) byla založená v roce 1948 a je složená z více než 1400 členů a 15000 expertů. IUCN je tak nejvýznamnější organizací a autoritou na stav přírody. IUCN podporuje veřejné a soukromé organizace v ochraně přírody, poskytuje znalosti, zdroje a projekty. Cílem IUCN je ovlivňovat, povzbuzovat a pomáhat společnostem při zachování integrity a rozmanitosti přírody a zajistit, aby jakékoli využívání přírodních zdrojů bylo spravedlivé a ekologicky udržitelné.³² IUCN má také klíčovou roli při identifikaci druhů, které jsou ohrožené a prosazuje ochranu těchto druhů.

---

²⁹ Dlouhá, J. 2012. V brazilském Rio de Janeiro skončila Světová konference o udržitelném rozvoji „Budoucnost, kterou chceme“. *Envigogika*, 23 června.

³⁰ United Nations. 2022. The Sustainable Development Goals Report 2022. New York, NY: United Nations

³¹ Fakta o klimatu. 2018. *Emise skleníkových plynů v ČR podle sektorů detailně*.

³² IUCN (International Union for Conservation of Nature). 2023. *About IUCN*.
<https://www.iucn.org/about-iucn>

Praktická část

Význam soustavy Natura 2000 pro moderní ochranu přírody v České republice.

V České republice se aktuálně využívá rozsáhlé spektrum nástrojů k péči o přírodu, z nichž nejvýznamnější je rozhodně zákon o ochraně přírody a krajiny (ZOPK), jenž se zaměřuje na obecnou a zvláštní ochranu přírody a krajiny. Tento právní předpis buduje legislativní rámec pro ochranu živočišných druhů a populací, stejně jako pro ochranu planě rostoucích rostlin.

Kromě zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny se v České republice využívají i další metody, jako jsou biosférické rezervace, které v sobě zahrnují národní parky, chráněné krajinné oblasti a další zvláště chráněná území. Mezi příklady těchto biosférických rezervací v České republice patří Bílé Karpaty, které byly vyhlášené v roce 1996 nebo biosférická rezervace Šumava založená v roce 1990, zahrnující nejen chráněnou krajinnou oblast, ale i národní park Šumava.

Dalším významným nástrojem je Územní systém ekologické stability (ÚSES), který je definován jako vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. (Ministerstvo životního prostředí, nedatováno).

ÚSES se řadí mezi základní prvky ochrany přírody a krajiny v České republice. Jeho hlavním cílem je posílení ekologické stability krajiny a vytvoření sítě přírodních a přírodě blízkých biocenter a biokoridoru s ohledem na biogeografickou diferenciaci krajiny a její aktuální stav. Pro vymezení této sítě jsou zodpovědné jak orgány ochrany přírody, tak i orgány územního plánování, a to na nadregionální, regionální i místní úrovni. (Ministerstvo životního prostředí, 2020)

Nakonec jsou tu významné krajinné prvky (VKP) jako další nástroj pro ochranu přírody v ČR. VKP podle definice v § 3 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně přírody a krajiny jsou významné krajinné prvky části krajiny s vysokou ekologickou, geomorfologickou nebo estetickou hodnotou, které mají vliv na typický vzhled a stabilitu krajiny. K nim jsou zařazené lesy, vodní toky rašeliniště a další prvky, které jsou zaregistrované příslušným orgánem ochrany přírody, například pověřené obecní úřady nebo správy národních parků a chráněných krajinných oblastí. Mezi tyto prvky též spadají například historické zahrady a parky, trvalé travní porosty nebo skalní útvary a další. (Ministerstvo životního prostředí, nedatováno).

A nakonec je tu soustava Natura 2000, která vychází z výše zmíněného Zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a nachází se ve čtvrté části (§ 45a - § 45i).

Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 byla Natura 2000 implementovaná do národního právního rámce. Následně to vyžadovalo sestavení seznamu významných lokalit a ptačích oblastí v souladu se Směrnicí o ptácích a Směrnicí o stanovištích. Přitom ptačí oblasti byly vyhlášené jako první v roce 2004 až 2005, následně pak v roce 2007 a poslední PO byla vyhlášena v roce 2009.

Podle zprávy EEA (2020) došlo k nárůstu počtu a plochy chráněných území v rámci sítě Natura 2000 v posledních šesti letech a zároveň byl splněn cíl ochrany přibližně 18 % půdní plochy a téměř 10 % mořských oblastí v rámci EU. EEA hodnotí stav ochrany chráněných stanovišť a druhů jako nepříznivý, přitom v mnoha případech se dále zhoršuje. Mezi třemi sledovanými skupinami je nejhorší situace u stanovišť a ptačích druhů, zatímco u jiných druhů se již téměř podařilo dosáhnout stanovených cílů. Komisař pro životní prostředí, oceány a rybolov Virginijus Sinkevičius říká, že „až 81 % stanovišť na úrovni EU je v nedostatečném stavu. Nejvíce se zhoršuje stav rašelinišť, travinných formací a dunových stanovišť. Naléhavě potřebujeme plnit závazky stanovené v nové strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti, abychom toto zhoršení zvrátili ve prospěch přírody, lidí, klimatu i hospodářství.“³³ O nutnosti změn ve způsobu výroby a spotřeby zdrojů hovoří také výkonný ředitel EEA Hans Bruyninckx. Největšími hrozbami dle EEA zůstává intenzivní zemědělství, rozrůstání měst a neudržitelné lesnictví.

Nicméně jsou i příznivé výhledy, zejména na národní nebo regionální úrovni. O tom píše také MŽP ve svém článku „Soustavě Natura 2000 je 30 let“ ze dne 25. února 2022: „... přírodním stanovištím se daří lépe, jsou-li chráněny v soustavě Natura 2000.“³⁴

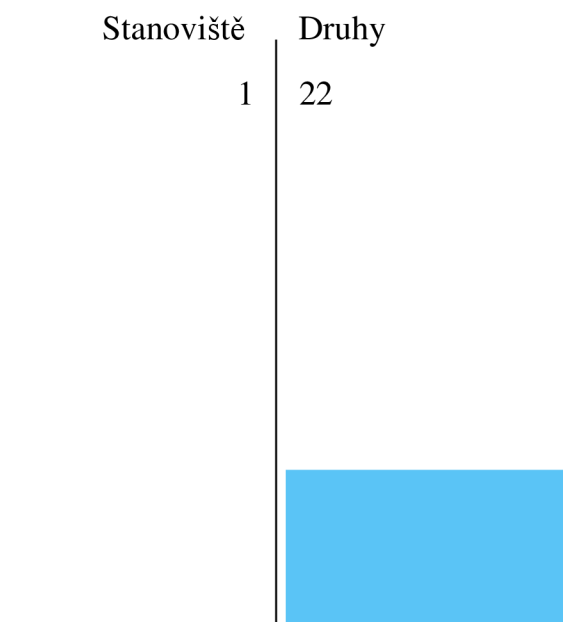
V České republice pozitivní vliv na druhy či stanoviště můžeme pozorovat na příkladu kriticky ohrožené rostliny pelyněk pančičův (*Artemisia pancicii*). Tento panonský endemit roste v České republice, Rakousku a Srbsku a jeho celkový areál zahrnuje jenom deset lokalit, takže pelyněk patří do skupiny přirozeně vzácných druhů s malým areálem a úzkou ekologickou valencí. Ohrožení přichází ze zarůstání ploch dřevinami, konkurence s travinami a hromadění organických zbytků. Správa stanovišť by měla spočívat v opatření jako je šetrné

---

³³ Stav přírody v Evropě se stále vážně zhoršuje, ukazuje poslední hodnocení. *European Environment Agency* [online]. 19.10.2020

³⁴ Soustavě Natura 2000 je 30 let. Oslavila to konferencí ve Štrasburku. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 25.02.2022

kosení, odstranění stařiny a případné odstranění náletových dřevin, zejména akátu.³⁵ Dle zprávy EEA z roku 2020 v České republice došlo ke zlepšení stavu populace díky odstranění keřů, sečení, kontrole a eradikaci invazivních druhů a zavedení udržitelné pastvy v lokalitě, spadající do soustavy Natura 2000. (viz obr. 5)

Panonský pelyněk pančičův (*Artemisia pancicii*)
Česká republika

Obrázek 5. Zdroj: vlastní zpracování podle dat ze správy EEA č. 10/2020. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>

Dalším příkladem by mohlo být CHKO Třeboňsko, kde výrazný lidský vliv v podobě kultivace mokřadní krajiny a vytvoření sítě rybníku a umělých vodních kanálů pomáhá udržovat cenné přírodní hodnoty.

Je zjištěno, že pobřežní a dunová stanoviště nacházející se v síti Natura 2000 mají příznivější stav ochrany než stanoviště, která jsou zastoupena okrajově či nejsou zastoupena vůbec.

³⁵ TUROŇOVÁ, Dana a Lenka GILLOVÁ. *Artemisia pancicii*. ISOP: Portál Informačního systému ochrany přírody [online].

Hodnocení slabých a silných stránek soustavy Natura 2000

K hodnocení silných a slabých stránek soustavy Natura 2000 byla použita metoda SWOT analýzy.

SWOT analýza – analýza silných (Strengths) a slabých (Weaknesses) stránek, příležitostí (Opportunities) a hrozeb (Threats). Je to „snad nejčastěji používaná technika pro komplexní analýzu nějakého tématu, projektu či produktu“.³⁶ Výhodou SWOT analýzy je snadná aplikace a všeobecné použití, proto je tak užitečná při zpracování tohoto hodnocení.

---

³⁶ ČERNÝ, Michal. SWOT. *MUNI ARTS: KISK Online. Tutorované kurzy pro veřejnost* [online].

SWOT analýza

Předmět analýzy: Evropská soustava Natura 2000

Tabulka 1. SWOT analýza soustavy Natura 2000. Zdroj: vlastní zpracování.

	POMOCNÉ ASPEKTY	ŠKODLIVÉ ASPEKTY
VNITŘNÍ PŮVOD	STRENGTHS (silné stránky) <ul style="list-style-type: none"> • Velký rozsah a široký dosah • Podpora široké veřejnosti • Možnost získávání finančních prostředků z evropských fondů • Podpora turistického ruchu • Zlepšení kvality ovzduší, vody a životního prostředí • Podpora společenské odpovědnosti • Větší biodiverzita • Podpora ekosystémů	WEAKNESSES (slabé stránky) <ul style="list-style-type: none"> • Natura 2000 je v mnoha případech vnímána jako zásah do soukromého vlastnictví • Nedostatečná informovanost veřejnosti a zapojení místních komunit • Nedostatečná komunikace mezi veřejností a ochránci přírody • Nejasná představa veřejnosti o efektivitě jednotlivých opatření • Nedostatečná podpora pro hospodaření v oblastech spadajících do soustavy Natura 2000. • Náročnost turistického ruchu
VNĚJŠÍ PŮVOD	OPPORTUNITIES (příležitosti) <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení povědomí o důležitosti ochrany přírody a podpory ze strany veřejnosti. • Podpora ekoturistiky • Využití moderních technologií pro řízení monitorování chráněných oblastí • Rozvoj infrastruktury • Udržitelné zemědělství • Zvýšení lidské populace	THREATS (hrozby) <ul style="list-style-type: none"> • Turistický ruch • Soustava je příliš rozsáhlá = špatně se řídí • Nelegální aktivity (pytláctví, kacení). • Rozvoj infrastruktury • Invazivní druhy • Nárůst lidské populace • Intenzivní zemědělství • Negativní dopad klimatických změn na druhy a biotopy v rámci soustavy Natura 2000 • Nestabilní politické a hospodářské podmínky

Silné stránky:

- **Velký rozsah a široký dosah.** Díky velkému rozsahu území, které je součástí soustavy Natura 2000, má tato ochrana široký dosah. Pokud je implementována úspěšná strategie pro ochranu přírody a udržitelný rozvoj, má to pozitivní dopad na široké spektrum druhů a ekosystémů v dané oblasti.
- **Podpora široké veřejnosti.** V České republice se vyskytují různé názory na ochranu životního prostředí, které se mohou lišit mezi různými skupinami lidí. Nicméně nedávný průzkum veřejného mínění provedený Ústavem empirických výzkumů STEM v roce 2022 ukázal, že většina dotázaných ze všech skupin (Optimističtí podporovatelé, Opatrní příznivci, Nejistí, Zdrženliví, a dokonce Programoví odpůrci) podporuje ochranu přírody. Zajímavostí je, že vnímání urgency klimatické změny je poměrně vysoké, a to i mezi programovými odpůrci (asi 40 %), což může znamenat, že tento odpor může vycházet spíše z nesouhlasu s určitými opatřeními nebo postupy než z odporu k boji proti klimatické změně obecně. (Stem, 2022)
- **Možnost získávání finančních prostředků z evropských fondů.** Získávání finančních prostředků umožňuje financovat projekty na ochranu přírody, obnovu a rozvoj ekosystému a také zabezpečit dlouhodobou udržitelnost. Prostředky z evropských fondů poskytují důležitou podporu pro projekty v rámci Natura 2000, například Integrovaný projekt LIFE pro soustavu Natura 2000 v České republice, jehož hlavním cílem je vytváření efektivnějšího systému managementu pro soustavu lokalit Natura 2000 v ČR pomocí Prioritního akčního rámce pro soustavu v roce 2014-2020. (Biologické centrum AV ČR, v. v. i., nedatováno). Finance umožňují existenci vzdělávacích a informačních kampaní pro zvýšení povědomí o významu zachování biologické rozmanitosti.
- **Podpora turistického ruchu.** Podpora turismu má několik silných stránek. Za prvé, turistický ruch může přinášet finanční přínos pro regiony, kde se Natura 2000 úspěšně implementuje, což může podporovat ochranu přírody a zvyšovat povědomí o významu těchto regionů. Za druhé, pomáhá to vytvářet pracovní příležitosti v oblastech, kde je vysoká míra nezaměstnanosti, takže by to přineslo hospodářský prospěch pro danou oblast. Například Litovelské Pomoraví, které je začleněno do sítě Natura 2000, slouží jako dobré prostředí pro vzdělávací aktivity a poskytuje pracovní příležitosti v Centru

ekologických aktivit Sluňákov, které je místem častých turistických návštěv. Za třetí, turistický ruch může sloužit k podpoře environmentální výchovy a informovanosti a zvýšit tak zájem o ochranu přírodních hodnot.

- **Zlepšení kvality ovzduší, vody a životního prostředí.** CHKO, které jsou začleněné do sítě Natura 2000, jsou často spojeny s výskytem čistších vod, kvalitnějším ovzduším a obecně lepším stavem životního prostředí. To všechno má nepochybně pozitivní dopad na zdraví a kvalitu života nejenom lidí, ale všech živých organismů, kteří v těchto oblastech žijí.
- **Podpora společenské odpovědnosti.** Společenská odpovědnost je pomocná pro soustavu Natura 2000 z toho důvodu, že odpovědnost je obecně prioritou pro firmy a organizace. Odpovědní lidé pracující v organizacích všech velikostí a odvětví si uvědomují význam ochrany přírody a udržitelnosti a jsou více motivovaní k podpoře různých iniciativ. To nese nejen přímé finanční prostředky pro ekologickou ochranu, ale také podporu vzdělávacích a osvětových projektů.
- **Větší biodiverzita.** Větší biodiverzita by znamenala větší množství druhů rostlin a zvířat v dané oblasti. Tento fakt je důležitý nejen z ekologického hlediska, ale také z hlediska využívání přírodních zdrojů a potravinové bezpečnosti. Mohlo by to znamenat také lepší odolnost proti vlivům klimatických změn nebo jiných vnějších faktorů.
- **Podpora ekosystému.** Podpora ekosystému může přinášet ekonomický prospěch, například prostřednictvím ekoturistických aktivit. a další výhody, jako jsou čistší vzduch, voda a půda. Snížení závislosti na umělých hnojivech a pesticidech a podporu udržitelného zemědělství. Navíc, silné a zdravé ekosystémy mohou sloužit jako ochranný prvek vůči extrémním jevům, jako jsou záplavy, sucha atd.

Slabé stránky:

- **Natura 2000 je v mnoha případech vnímána jako zásah do soukromého vlastnictví a mnozí vlastníci považují její implementaci za omezující jejich vlastnická práva.** V mnoha případech mohou nejen vlastníci půdy vnímat implementaci Natura 2000 jako narušení svých vlastnických práv a obávat se možného omezení svých aktivit na pozemcích. To může vést k odporu vůči ochraně přírody a snížení podpory ochranných opatření.

- **Nedostatečná informovanost veřejnosti a zapojení místních komunit.** Když místní obyvatelé nejsou informovaní a interesovaní, má to tendenci negativního postoje vůči různým projektům a vede to k problémům v budoucí spolupráci.
- **Nedostatečná komunikace mezi veřejností a ochránci přírody.** Efektivní komunikace a spolupráce mezi ochránci přírody a veřejností jsou klíčové pro naplnění nutných opatření a dosažení požadovaných cílů. Pokud však nedochází ke kvalitní komunikaci mezi těmito stranami, může to vést k nepochopení a odporu vůči opatřením ochrany biodiverzity a prostředí ze strany široké veřejnosti. Tento problém se projevil například při probíhající řízené sukcesi lužních lesa v CHKO Litovelské Pomoraví v březnu 2023. Na sociálních sítích se objevily příspěvky rozčilených obyvatel Olomouckého kraje, kteří se ptali, jak mohlo dojít k tak rozsáhlému kácení lesa na chráněném území. Nedostatečná komunikace mezi správou CHKO a místními obyvateli byla zdrojem tohoto nedorozumění. Cílem kácení byla obnova lesů, konkrétně tzv. řízená sukcese. Informace o tom lze najít na oficiálních webových stránkách CHKO: „v některých případech je povolen mírnější režim povolování.... Tento mírnější režim se týká kácení: z důvodu pěstebních, to je za účelem obnovy porostu nebo při provádění výchovné pobídky porostu.“ (CHKO Litovelské Pomoraví, nedatováno). Podobná situace nastala již v roce 2005, kdy byl na webových stránkách zpravodajského portálu o životním prostředí EnviWeb³⁷ zveřejněn krátký článek o nespokojenosti obyvatel okolních obcí s kácením lesa v Litovelském Pomoraví. (viz obr. č.6)
- **Nejasná představa veřejnosti o efektivitě jednotlivých opatření.** Stává se, že nemají veřejnost jasnou představu o efektivitě jednotlivých opatření a jaký přínos mají pro ekologickou ochranu, může to vést k nedostatečné podpoře a pochopení pro tato opatření. Navíc, pokud lidé nejsou informovaní o účincích jednotlivých opatření, mohou mít falešné představy o tom, co je potřeba pro ekologickou udržitelnost a jak by měla vypadat správa území a přírodních zdrojů. To by mohlo vést ke ztrátě důvěry veřejnosti v ochranné orgány.

---

³⁷VRÁNOVÁ, Magda. Lidé si stěžují na kácení v Litovelském Pomoraví. *EnviWeb* [online]. 2.11.2005

- **Nedostatečná podpora pro hospodaření v oblastech spadajících do soustavy Natura 2000.** Hospodaření v souladu s požadavky Natura 2000 může být pro mnohé zemědělce nákladné a neefektivní. Pokud podpora pro rolníky není dostatečná, vede to k nedostatečné motivaci zemědělců k hospodaření v souladu s těmito podmínkami.³⁸
- **Náročnost turistického ruchu.** Ekoturistika může být náročná na infrastrukturu a investice do turistických zařízení. Může vyžadovat speciální školení pro turistické průvodce. Problémem je také omezená dostupnost. Některé atraktivní oblasti můžou být nedostupné nebo vyžadovat dostatek času a peněz.

Příležitosti:

- **Zvýšení povědomí o důležitosti ochrany přírody a podpory ze strany veřejnosti.** Tato příležitost je jednou z klíčových pro soustavu Natura 2000. Zvýšení povědomí může sestávat z různých vzdělávacích programů, informačních kampaní a dalších aktivit podporujících veřejnost v tom, aby se aktivně zapojila do ochrany přírody. Příkladem může být vytvoření přehledných informačních tabulí o místní přírodě a biodiverzitě s praktickými radami pro obyvatele, podpora dobrovolnických aktivit a zapojení místních škol. To všechno vede k lepšímu porozumění, podpoře ekologických aktivit, zvýšení společenské odpovědnosti a větší ochotě dodržovat zákony a předpisy týkající se ochrany přírody.
- **Podpora ekoturistiky.** Podpora ekoturistiky může přinést mnoho výhod pro místní ekonomiku a komunitu. Využívání místních zdrojů a tradičních znalostí podporuje vznik a rozvoj místních podniků a rozličných iniciativ. Tento druh cestovního ruchu se zaměřuje na udržitelnost a zodpovědnost, což pomáhá udržovat a chránit přírodní dědictví dané oblasti. To přispívá ke zvýšení povědomí a společenské odpovědnosti, pomáhá získat nové zážitky. Příležitostí je také vznik nových pracovních míst. Například by to mohlo pomoci okresu Jeseník, ve kterém dle statistik Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) jsou 4 uchazeči na 1 volné pracovní (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023), a zároveň je to oblast nacházející se v pohoří Hrubý Jeseník,

---

³⁸ Kritéria pro hospodaření v souladu se soustavou Natura 2000 lze najít v dokumentu European Union, 2018. *Farming for Natura 2000. Guidance on how to support Natura 2000 farming systems to achieve conservation objectives, based on Member States good practice experiences.*

který je součástí CHKO Jeseníky a soustavy Natura 2000. Je tedy možné vidět potenciál pro rozvoj přírodního turismu této oblasti, zejména v oblasti ekoturismu.

- **Využití moderních technologií pro řízené monitorování chráněných oblastí.** Moderní technologie jsou v dnešní době důležitým prvkem a jsou dobrou příležitostí pro využití v rozličných aktivitách soustavy Natura 2000. Například pro monitorování rozsáhlých území lze využívat drony a satelity. Monitorovat lze i živočichy či ptáky, například je známý česko-německý projekt probíhající od roku 2012: využití satelitní telemetrie při ochraně chřástala polního. Tento projekt umožnil nepřetržitě a podrobně sledovat chování samců a zjistit nové skutečnosti jejich etologií.³⁹ Dalšími možnostmi použití moderních technologií mohou být softwarové aplikace na sběr a analýzu dat, senzory na měření kvality vody a ovzduší v chráněných oblastech pro rychlejší reakci na případné hrozby a použití sociálních médií pro osvětu a komunikaci.
- **Rozvoj infrastruktury.** Vylepšení infrastruktury a silniční sítě může zlepšit přístup těžko dostupných CHKO. Výstavba a modernizace budov pomůže vytvořit nová informační centra a další zařízení pro rozvoj a edukaci veřejnosti. Využití recyklovaných materiálů pro stavbu udržitelných budov, které minimalizují dopad na životní prostředí, podpoří systém 3 „R“ – Reduce, Reuse, Recycle, což v překladu z angličtiny znamená redukce, opětovné použití a recyklace.
- **Vědecký výzkum.** Chráněné krajinné oblasti, které jsou součástí soustavy Natura 2000 mohou být vnímané jako klíčové pro vědecký výzkum. Podpora biologické rozmanitosti a ochranných opatření může poskytnout prostor pro výzkum a objevování nových druhů rostlin, živočichů a ekologických interakcí mezi těmito aktéry. Zároveň podpora vědeckého výzkumu může být příležitostí pro získání nových informací, které následně mohou být využité pro zlepšení péče o ochranné oblasti a druhy.
- **Udržitelné zemědělství.** Zemědělství je nedílnou součástí soustavy Natura 2000, protože zemědělská půda tvoří zhruba 40 % celkové rozlohy začleněné do této sítě.

---

³⁹ VLČEK, Jiří, 2016. Využití satelitní telemetrie při ochraně chřástala polního. *Ochrana přírody*. (1), 4. ISSN 1210-258X.

(Evropská komise , 2018)⁴⁰. Je důležité podporovat zemědělce v používání strategie a technologie udržitelného zemědělství. Mezi tyto strategie patří například klimaticky chytré zemědělství (Climate-smart Agriculture), které se snaží dosáhnout zvýšení produktivity zvýšením odolnosti vůči klimatickým změnám a snížení emisí skleníkových plynů.⁴¹

- **Zvýšení lidské populace.** Narůst lidské populace nemusí přinášet jenom negativa. Příkladem pozitivního přínosu pro soustavu může být větší informovanost veřejnosti a podpora ochrannářských projektů, které by vedly k účinnější ochraně a správě přírodních oblastí. Je žádoucí, aby kvalita života zůstávala na vysoké úrovni a uspokojovala minimální potřeby, což je příležitost pro podporu a lepší management planety a zdrojů a rozvoji udržitelných technologií, které by pomohly snížit negativní dopady lidské činnosti na přírodu.

Hrozby:

- **Turistický ruch.** Mnoho turistických stezek se nachází v chráněných oblastech, patřících do sítě Natura 2000. Nesprávně řízený turistický ruch nebo aktivity spojené s turismem můžou mít negativní dopad na okolní přírodní prostředí. Vyplývá to například z analýzy Ciapala a kol. (2014) o hrozbách souvisejících s cestovním ruchem a rekreací v oblastech soustavy Natura 2000 z alpského bioregionu Slovenska. Autoři uvádějí, že cestovní ruch lze považovat za „neodmyslitelný prvek lidského vlivu na biologické rozmanité oblasti ... tyto činnosti je třeba brát v úvahu při plánování a správě lokali sítě Natura 2000“. A z této studie bylo zjištěno, že vliv většiny aktivit na životní prostředí analyzovaných oblastí Natura 2000 se může považovat za negativní nebo neutrální.⁴² Rekreční průmysl může vést také k narušování přirozeného rytmu živočichů a rostlin, v důsledku zvýšeného turistického provozu vzniká riziko eroze půdy a poškození vegetace, a nakonec ke zvýšení množství odpadu a znečištění životního prostředí.

---

⁴⁰ European Commission, Directorate-General for Environment, *Farming for Natura 2000: guidance on how to support Natura 2000 farming systems to achieve conservation objectives, based on Member States good practice experiences*, Publications Office, 2019.

⁴¹ CLIMATE-SMART AGRICULTURE. *The World Bank* [online]. 05.10.2021.

⁴² CIAPAŁA, Szymon, Paweł ADAMSKI, Adam MROCZKA, Juraj ŠVAJDA a Zbigniew WITKOWSKI, 2014. *Threats related to tourism and recreation in Natura 2000 areas, based on the analysis of the standard data forms (SDF) from the Alpine Bioregion of Slovakia* [online]. Austrian: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften

- **Soustava je příliš rozsáhlá = špatně se řídí.** Soustava Natura 2000 je rozsáhlá oblast, zahrnující velké množství rozličných stanovišť. V Evropské unii se soustava Natura 2000 rozkládá na 18 % pevniny a téměř 10 % mořského území, a nachází se ve všech 27 zemích EU, což z ní dělá největší koordinovanou síť chráněných oblastí na světě. V České republice je 1 112 evropsky významných lokalit spadajících do soustavy, které společně s ptačími oblastmi, jejichž počet je 41, tvoří přibližně 14 % území ČR. Je rozumné předpokládat, že takhle rozsáhlé a komplexní území může být obtížné spravovat a řídit. Jednotlivé lokality vyžadují odlišné přístupy a nacházejí se v různých zemích ve kterých jsou odlišné regulace. Mnoho lokalit jsou navíc využívány pro zemědělství, rybolov či lesnictví.
- **Nelegální aktivity (pytláctví, kacení).** Tento typ aktivit může představovat značnou hrozbu, která vede ke snížení populace a narušení ekosystému. Příkladem je nelegální těžba dřeva, jedna z hlavních příčin odlesňování a narušení lesních ekosystémů. Nebo nelegální lov (pytláctví) či rybolov, který ohrožuje populaci ohrožených druhů ryb a živočichů. V České republice jsou známé případy pytláctví ryby. Například ve článku o rostoucím počtu pytláků z roku 2022⁴³ se píše, že pachatelé často používají past na ryby, kterou nastraží do revíru, nechají bez dozoru, a pak po nějakém čase si jen vyzvednou uvízlý úlovek, a to nese velké škody pro chráněné druhy a území soustavy Natura 2000.
- **Rozvoj infrastruktury.** Klasickou hrozbou rozvoje infrastruktury je negativní dopad na životní prostředí například fragmentace krajiny. Ta má následně katastrofické dopady na floru a faunu, ale i na člověka, protože ztráta celistvosti krajiny má negativní dopad na pocit domova a psychickou pohodu. Dále jsou to problémy znečištění životního prostředí, eroze půdy a ztráta stanovišť, která vede ke ztrátě biodiverzity v chráněných oblastech.
- **Invazivní druhy.** Podle Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, jsou invazivní druhy „řazeny k hlavním negativním faktorům obrozujících stávající biodiverzitu původních ekosystémů.“ Příkladem takových druhů české flory je lidské zdraví ovlivňující ambrosie peřenolistá (*Ambrosia artemisiifolia*) původem ze Severní Ameriky. Byla

---

⁴³ VÝTOŇSKÝ, Jakub. Na západě Čech roste počet pytláků, informují média. *Aktivní-rybolov.cz* [online]. 2022, 21.12.2022.

neúmyslně zavlečena do Evropy a v České republice poprvé byla zaznamenaná v roce 1883. Ze savců je jedním z neznámějších klasických invazivních druhů mýval severní (*Procyon lotor*) původem také ze Severní Ameriky. V roce 1934 byl vypuštěn v Hesensku, dnes se vyskytuje v dalších evropských zemích jako je Rakousko, Švýcarsko a Francie. Mýval severní dokáže ohrožovat původní populace konkurencí stanovišť u domácích druhů jezevce lesního a kočky divoké, a také ohrožovat populace ptáků predací.

- **Nárůst lidské populace.** Narůstající lidská populace může představovat hrozby pro soustavu Natura 2000 kvůli zvýšené poptávce po zdrojích a půdě. Zvyšuje se riziko fragmentace krajiny, degradace stanovišť a zvýšení objemu znečištění ovzduší a vody. Větší počet lidí znamená větší poptávku po energii, potravinách, vody a zdrojích, což může vést k většímu množství průmyslových a zemědělských aktivit a zvýšenému množství emisí skleníkových plynů.
- **Intenzivní zemědělství.** Snahou průmyslového zemědělství je maximální výnos, kvůli čemuž se používá obrovské množství chemických hnojiv a jiných způsobů s cílem dostat z půdy maximum. Jak již bylo zmíněno, zemědělská půda tvoří zhruba 40 % celkové rozlohy Natura 2000. Důsledky pro životní prostředí jsou katastrofické: degradace a eroze zemědělské půdy, zhoršení kvality vody a ztráta schopnosti půdy ji zadržovat, úbytek biodiverzity, fragmentace krajiny a tak dále. Emise skleníkových plynů z intenzivního zemědělství přispívají ke globálnímu oteplování. Globálně asi 17 % emise pochází ze zemědělství. V České republice je to zhruba 6-7 % (Kožmínová, 2021).
- **Negativní dopad klimatických změn na druhy a biotopy v rámci soustavy Natura 2000.** Změna podnebí přináší obrovské a nepředvídatelné změny pro řadu oblastí, například pro zemědělství a dopad na celosvětovou dostupnost potravin. Dále to vede ke změnám teploty a srážek, migraci některých druhů, ke změně zeměpisného rozšíření druhů a biotopů.
- **Nestabilní politické a hospodářské podmínky.** Nestabilní podmínky představují řadu výzev a potíží. Mezi ně patří riziko negativního vlivu na plánování a realizaci opatření pro ochranu životního prostředí, omezení finančních zdrojů a snížení investic do těchto opatření. Kromě toho může dojít ke změnám v prioritách a zaměření státních orgánů na jiné oblasti než na udržitelný management. To může vést k nejistotě, nekonzistentním

politickým rozhodnutím, změnám v politické struktuře, rozpočtu a hospodářských politikách a zhoršení spolupráce mezi státními orgány a ochranou přírody.

Shrnutí analýzy

Analýza provedená pro soustavu Natura 2000 ukázala, že její silné stránky převažují nad slabými, což lze považovat za pozitivní zjištění. Mezi hlavní silné stránky soustavy patří zlepšení kvality životního prostředí a celkový ekologický přínos. Dále možnost získávání finančních prostředků na podporu ochrany přírody a společenská odpovědnost. Na druhé straně byly identifikovány také slabé stránky, které mohou negativně ovlivňovat úspěšnost implementace ochranných opatření a dalších aktivit spojených s péčí o přírodu. Nicméně silné stránky zjištěné pomocí SWOT analýzy převažují nad slabými, což představuje pozitivní východisko pro další kroky v oblasti ochrany přírody.

Jak se zjistilo, počet hrozeb převažuje ostatní aspekty SWOT analýzy, což lze vyzorovat z každodenního života. Politická nestabilita, která by mohla hrozit změnou legislativy, klimatické změny mohou způsobit obrovské škody jako ztráta biotopu a migrace druhu, nebo nelegální aktivity jako je pytláctví. Všechny tyto faktory mohou mít výrazný vliv na soustavu Natura 2000 a schopnost plnit účel soustavy – ochranu biologické rozmanitosti. Na druhé straně máme řadu příležitostí, jako je využití moderních technologií, podpora ekoturistiky, udržitelné zemědělství a další, které pomocí správného a úspěšného naplnění by mohly zvýšit úspěšnost soustavy Natura 2000.

Příklady lokalit České republiky, které jsou zařazené do soustavy Natura 2000.

Jak již bylo zmíněno, v České republice EVL a PO (které se můžou společně překrývat) tvoří 14.1 % území ČR o ploše 1 115 358 ha. Aktuální seznam lokalit soustavy Natura 2000 lze najít na webových stránkách AOPK, pomocí kterého jsou vybrané oblasti podrobněji popsány. Pro vlastní komentář jsem vybrala 3 lokality zařazené do soustavy.

Litovelské Pomoraví

Litovelské Pomoraví je ptačí oblast biogeografického významu, která zahrnuje plochu 9 319 hektarů. Nachází se na střední Moravě a rozprostírá se mezi obcemi Mohelnice, Mladeč, Horká nad Moravou, Červenka a Olomouc. Oblast se nachází v údolí řeky Moravy a je

charakterizována nízkým reliéfem s průměrnou výškou 200 m n.m. V oblasti se nachází rozsáhlý lužní les s neregulovanými toky, vlhké nivní louky a mokřady. Řeka a okolní luhy hostí celkem 19 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích, z nichž 3 jsou cílové druhy a další druhy jsou významné z hlediska avifauny v ČR. K významným stanovištím pro ptáky přispěla také lidská činnost v podobě těžby šterkopísku. V březích hlavního toku Moravy a stěnách šterkopískových jezer hnízdí 10-15 párů ledňáčka říčního. Od roku 1997 je ostrov uprostřed Chomutovského jezera jediným místem v oblasti, kde hnízdí rackové černohlaví (*Larus melanocephalus*). Je to také jedno ze tří pravidelných hnízdišť tohoto druhu v ČR.

Důvodem pro zařazení této oblasti do soustavy Natura 2000 je předmět ochrany CHKO. Jsou to 3 druhy ptáků, a to ledňáček říční (*Alcedo atthis*), kterému nejlépe vyhovují vodní toky s původními břehy, kde si buduje hnízdní nory. Dále lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*) hnízdící ve světlých a listnatých lesích a strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*), vázaný na staré duby ve věku 200 let a výše. Všechny tři druhy jsou ohrožené a nacházejí se na seznamu přílohy I směrnice o ptácích, takže patří mezi druhy, pro které členské státy EU musí realizovat zvláštní opatření týkající se ochrany jejich stanovišť s cílem přežití a rozmnožování druhu.

Aktuálně (březen 2023) se v CHKO Litovelské Pomoraví provádí kácení stromů, o čemž široká veřejnost diskutuje na sociálních sítích. Lidé jsou rozčileni a ptají se, jak je možné, že na chráněném území je povoleno kácení stromů. Bohužel ta neinformovanost se stala hlavně z důvodu špatné komunikace mezi správou CHKO a veřejností, jak již bylo uvedeno ve SWOT analýze soustavy Natura 2000. Ve skutečnosti jsem narazila na 2 důvody proč se kácí. Ve skutečnosti existují dva důvody, proč se kácí stromy v této oblasti. (viz obr. 6)

Prvním z nich je obnova lužního lesa, což je cílem dlouhodobého plánu na obnovu přírodních hodnot v CHKO. Na území Litovelského Pomoraví v pravidelně zaplavovaných místech můžeme najít tzv. měkký luh, kde rostou jasan, stromové a keřové vrby a dnes vzácný topol černý (*Populus nigra*). V místech, kde jsou záplavy slabší, najdeme tzv. tvrdé luhy, kde rostou duby letní, lípy, javory a jilmy. (CHKO Litovelské Pomoraví, nedatováno). Dub letní potřebuje pro svůj růst dostatek slunečního světla a prostoru. Rychle rostoucí sousední stromy jako jasan, vrba, jilm a javor mohou v prvních desítkách let růst velmi rychle a překrývat sluneční světlo a zabírat prostor potřebný pro zdravý vývoj dubu letního. Proto se provádí řízená sukcese a kácení vybraných stromů, což přináší pozitivní změny na vývoj dubu letního v budoucnu.

Druhým důvodem pro kácení na území CHKO je výskyt houbové choroby rostlin způsobené houbou *Chalara fraxinea*. Tento problém se objevil přibližně v roce 2010 a postihuje jasan.

V CHKO jsou to jasaný ztepilé. Jak uvádí správce CHKO Jan Klusáček v rozhovoru pro Českou televizi dne 15. března 2023, stromy jsou káceny z důvodu tohoto napadení.

Lesník CHKO Václav Polášek popisuje, že houbová infekce způsobuje postupné usychání jednotlivých větví v korunách stromu, což omezuje růst kořenů. To zvyšuje riziko, že se strom může vyvrátit dokonce i při mírných větrných podmínkách. Tento nebezpečný stav představuje vážné riziko pro bezpečnost lidí, a proto i přes skutečnost že se jedná o chráněnou oblast je nutné provést kácení.⁴⁴

Obrázek 6. Zdroj: CHKO Litovelské Pomoraví. Dostupné z: https://www.facebook.com/photo/?fbid=205600265353750&set=basw.Abr-k6B4GFd0Le1eO3oYMu7yqEKxvgirnhWq-nIWtHJ09LrPCfxDZikZkMFNeUVXSm_9hxyamR_fPH-O4dLIUuTorW79BCDFcSvACDGCglomPZeErkf0v4BQL6Xmtr7UOlUup5QgNidA_eJNFa

Přírodní rezervace Andělské schody

PR Andělské schody je evropsky významná lokalita o rozloze 187 ha a nadmořské výšce 363-448 m n.m. Tato EVL byla vyhlášena v roce 2002 a nachází se severně až severozápadně od obce Voznice v okrese Příbram. Krajinný ráz této oblasti je unikátní z toho hlediska, že většinu území pokrývají listnaté lesy často zakrslého charakteru kvůli mělké půdě. Tyto lesy jsou přerušované drobnými lučními enklávami – lesními loukami.

---

⁴⁴ Houba chalara ničí lesy v Litovelském Pomoraví. Jasan téměř vymizel. *Česká televize* [online]. 15. 3. 2023.

V rozlehlých listnatých lesích s převahou dubů se vyskytují také jedle. Zajímavostí je bohatý výskyt jedle s hemiparazitickým jmelím *Viscum abietis*. Přírodní komplex zahrnuje potoční nivy s přirozeně meandrujícími potoky, které nikdy nebyly regulované a hostí jasano-olšové údolní luhy. Další typickou lesní vegetací jsou středoevropské bazifilní doubravy a acidofilní kyselé doubravy. Hercynské dubohabřiny jsou rovněž běžné, ale jsou druhově chudé. Luční vegetace tvoří různá společenstva včetně mokřadních, vysychavých a suchomilných. Velmi cenné jsou suchomilnější trávníky s výskytem silně ohroženého vstavače kukačky (*Orchis morio*).

Území je bohaté na luční vegetaci, která obsahuje mnoho významných druhů jako například: hořec hořepík (*Gentiana pneumonanthe*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), hvozdík lesní (*Dianthus sylvaticus*) a další. Výskyt luhů je nadprůměrné kvalitní z hlediska kraje. Hlavním předmětem ochrany je modrásek očkovaný (*Phengaris teleius*), který je významný z hlediska středočeského regionu, ve kterém je tento druh motýlu na ústupu. Výše popsaná fakta jsou důvodem pro zařazení komplexu do seznamu EVL Natura 2000.

Jizerské hory

Jizerské hory je ptačí oblast vyhlášená v roce 1968, s rozlohou 11 672 ha a nadmořskou výškou 358-1103 m n.m. Oblast se nachází při hranicích s Polskem mezi obcemi Bílý Potok, Oldřichov v Hájích a Josefův Důl. Jizerské hory jsou vyšším a kompletním geologickým celkem na čele Krkonoško-jesenické soustavy. Navrhovaná oblast pro ochranu ptáků zahrnuje náhorní plošinu, severní svahy strmě klesající do údolí říčky Smědé a část jižních svahů nad údolím Kamenice. V průběhu posledních 30 let došlo k dramatickému vývoji. Původní jedlobukové pralesy byly nahrazeny smrkovými monokulturami, které však byly vážně poškozeny imisemi a následně kalamitami, například obalečem modřínovým a lýkožroutem smrkovým. Na severních svazích se nacházejí smíšené a listnaté lesy s převahou buků. Tyto lesy na jižní straně hor poskytují životní prostředí pro mnoho živočišných druhů.

Důvodem zařazení Jizerských hor do soustavy Natura 2000 kromě výše uvedených fakt jsou dva cílové druhy: tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*) a sýc rousný (*Aegolius funereus*).

Vhodné podmínky pro tetřívka obecného vznikly odlesněním vrcholové partie Jizerských hor. Avšak nově založené smrkové kultury na náhorní plošině rychle rostou a postupně zarůstají tokaniště tetřívku. Ptáci jsou nuceni přesunout se na průseky a komunikace, ale tam jsou rušeni turisty a lesnickým provozem. Tradiční biotopy tetřívku jsou také často navštěvovaná turisty, navíc je ruší sběr lesních plodů.

Populace sýce rousného se postupně zahušťuje díky vyvěšování budek, tento růst je zaznamenán v posledních deseti letech. Odlesňování také mohlo mít pozitivní vliv na populaci sýce rousného, protože jedním ze zdrojů potravy pro rysy jsou drobní hlodavci, zejména hraboši, kteří své dobré životní podmínky nacházejí v otevřené krajině.

V této oblasti bylo zaznamenáno dalších 14 druhů přílohy I směrnice o ptácích.

Diskuse

V diskusní části bakalářské práce bych se chtěla zamyslet nad potenciálním přínosem evropské soustavy Natura 2000 pro moji domovskou zemi a zkusím najít odpověď na otázku, zda by mohla soustava Natura 2000 být přínosná pro vyšší efektivitu ochrany biodiverzity v zemi, která není členem EU.

Moji domovskou zemi je Rusko, kde na základě čl. 32 odst. 1 Ústavy Ruské federace v části přímé účasti občanů na správě státních záležitostí a také čl. 58 Ústavy Ruské federace je každý povinen chránit přírodu a životní prostředí a šetrně zacházet s přírodním bohatstvím. Také na základě části 2 článku 11 FZ-7 „O ochraně životního prostředí v Ruské federaci“ mají občané právo obrátit se na soud s žádostí o obranu přírody.

V Rusku existují environmentální problémy spojené s ochranou přírody, například lesní požáry a odlesňování, průmyslové emise do vody a ovzduší, hromadění odpadků na předměstích, ochrana flory a fauny v nedotčených oblastech. V roce 1991 byl přijat zákon o ochraně životního prostředí, který byl nahrazen federálním zákonem „O ochraně životního prostředí“ ze dne 10.01.2002, ale řada problémů se začala řešit teprve v roce 2017, který byl vyhlášen rokem ekologie. V tomto roce bylo přijato několik projektů: "Ochrana Volhy", "Čistý vzduch", "Čistá země", "Divoká příroda Ruska", projekty na ochranu a obnovu lesů a další.

Na období 2019-2024 byl přijat Národní environmentální projekt, jehož cílem je pokračovat v environmentálních aktivitách z předchozích projektů a rozšířit iniciativy na další místa. Hlavními cíli tohoto projektu s názvem „Ekologie“ jsou například:

- Vytvoření integrovaného systému nakládání s tuhým a komunálním odpadem.
- Vytvoření systému veřejné kontroly pro identifikaci a likvidaci nelegálních skládek.
- Vytvoření moderní infrastruktury pro bezpečné nakládání s nebezpečnými odpady a likvidace objektů poškozujících životní prostředí.
- Realizace akčních plánů na snížení emisí a znečišťujících látek ve velkých průmyslových centrech.
- Ekologická obnova vodních ploch a břehů. (Národní projekt "Ekologie", nedatováno)

Jsou i další body, ale pozoruhodné je, že projekt se nejprve zabývá řešením problému odpadů a skládek a až poté se věnuje zachování biologické rozmanitosti a obnově ekosystému.

Jedním z hlavních problémů ochrany přírody v Rusku je podle mého názoru korupce a absolutní neochota úřadů se tím problémem zabývat. Peníze určené na ochranu přírody se můžou svobodně převádět například na regionální rozvoj, což v podstatě znamená kácení lesů a stavbu parkovišť. Již v roce 2009 se v článku o problémech životního prostředí v Rusku psalo, že „Ekologie, pojem, který byl Rusům dlouhá leta zamlčován a ruským úřadům zcela cizí.“⁴⁵ Známý ekologický aktivista Dmitrij Morozov pokládá za nejpálčivější problém vše, co se týká stromů a nakládání s odpady, což potvrzuje dokonce projekt Ekologie, který jak již bylo popsáno má za hlavní cíl nakládání s odpady. I z vlastní zkušenosti vím, že v Rusku bohužel nefunguje systém sběru tříděného odpadu a recyklace a že odpad většinou končí na skládkách či spalovnách, přičemž využívané technologie nezohledňují ekologické aspekty a zdraví lidí. V blízkosti měst se objevují obrovské nelegální, tzv. černé skládky, které ohrožují zdraví nejenom lidí, ale i ostatních živočichů.

Kromě vládního projektu existuje řada dalších, například: „Green Line. Business“ – online platforma pro společnosti a podniky zabývající se ochranou přírody, „ESG for Business“ – projekt na snížení uhlíkové stopy podniků, „Volunteer Movement“ – síť ekoaktivistů a nakonec „EcoSpaces“, zabývající se ekologickým městským prostředím. (Ekologie Ruska, nedatováno) Bohužel nelze říct, že se jedná o projekty s velkým dosahem, většina z nich dokonce nemá webové stránky a aktivita na sociálních sítích je nepravidelná.

Natura 2000 je Evropskou iniciativou, která je založená za účelem ochrany a zachování biodiverzity. Rusko není členem EU, a proto se soustava Natura 2000 na jeho území nevztahuje. Teoreticky myšlenky a zásady, na nichž je soustava založená, mohou být užitečné pro rozvoj a provádění programu ochrany přírody v Rusku. Realizace takového programu by však vyžadovala významné změny nejen v legislativě a infrastruktuře země, ale i v politické a veřejné agendě. Problémy, se kterými by se soustava Natura 2000 mohla potýkat se může vztahovat na:

---

⁴⁵ Ekologické problémy v Rusku. *EnviWeb* [online]. 14.07.2009.

- **Legislativu:** Realizace Natura 2000 může vyžadovat podstatné úpravy ruské legislativy. To znamená, že bude nutné přijmout nové zákony a nařízení, které stanoví pravidla pro aktivity v chráněných oblastech.
- **Infrastrukturu:** Pro úspěšnou implementaci Natura 2000 je klíčové zabezpečit adekvátní infrastrukturu. Například může být zapotřebí vybudovat nová výzkumná střediska, která by umožnila provádění výzkumu a monitorování chráněných oblastí.
- **Koordinaci:** Aby byla úspěšně implementována Natura 2000, je důležité zajistit efektivní koordinaci mezi různými orgány a organizacemi. Tento proces může být složitý a vyžadovat značné úsilí.
- **Financování:** Realizace soustavy Natura 2000 sebou nese významné náklady, což může představovat výzvu, zvláště v případě, když jsou rozpočty omezené.

Když se pokusím zamyslet nad teoretickými přínosy Natura 2000, napadá mě například: značný pozitivní vývoj ochrany jedinečných přírodních oblastí a ohrožených druhů, rozvoj spolupráce mezi Ruskem a Evropskou unií v oblasti ochrany přírody, rozvoj vědy a výzkumu, ekoturistiky, zvyšování povědomí veřejnosti o významu OP, a v neposlední řadě zlepšení kvality života nejenom lidí, ale i živočichů a rostlin.

Takže nakonec by realizace soustavy Natura 2000 v Rusku mohla mít významné pozitivní výsledky pro ochranu přírody a biologické rozmanitosti, stejně tak i pro zlepšení kvality života lidí. Avšak existující problémy, jako již zmíněna korupce nebo zanedbávání otázek ochrany přírody by mohly ztížit realizaci ochranných opatření.

Dne 29. října 2020 ruská vláda schválila Strategii nízkouhlíkového sociálně-ekonomického rozvoje a také se zavázala ke snížení emisí skleníkových plynů o 60 % (Anna Saenko, 2022). Aby se tyto závazky plnily, oblast ekologické ochrany by měla být prioritou v Ruské národní politice, v čemž by ji mohla pomoci implementace Natura 2000.

Můj osobní názor je takový, že v současné situaci, v níž se Rusko nachází a se všemi souvisejícími problémy, by zavedení takového právního nástroje pravděpodobně nemělo příliš pozitivní dopad. Na druhou stranu se však domnívám, že Natura 2000 může teoreticky přinést významné zlepšení pro ekologickou ochranu i v zemích, které nejsou členy EU.

Závěr

Soustava Natura 2000 je účinným nástrojem pro ochranu druhů a významných stanovišť v rámci Evropské unie. Je to největší koordinovaná soustava chráněných území na světě, která pokrývá přes 18 % pevniny EU a téměř 10 % jejího mořského území. Dle mého názoru je soustava Natura 2000 efektivním prostředkem pro ochranu lokalit, druhů a biologické rozmanitosti při dodržování stanovených pravidel a efektivní realizaci.

V České republice byla implementace evropské legislativy zcela úspěšná, a to lze pozorovat na příkladech uvedených v praktické části. Samozřejmě mají Evropské směrnice své slabé stránky, například v tom, že ochranná opatření soustavy Natura 2000 jsou často vnímány jako zásah do soukromí, a také čelí mnoha hrozbám jako jsou klimatické změny a politická nestabilita. Avšak pomocí SWOT analýzy provedené v praktické části jsem zjistila, že silné stránky převažují nad slabými, což z mého pohledu lze považovat za pozitivní základ pro iniciativy v této oblasti a dalšího rozvoje v zájmu ochrany přírody a biodiverzity nejenom v České republice, ale v každém členském státě EU. Podle mého názoru jeden z hlavních přínosů soustavy Natura 2000 pro Českou republiku spočívá v mapování lokalit a shromáždění aktuálních a odborných údajů o volně žijících druzích živočichů a planě rostoucích rostlinách, což umožňuje detailní přehled o množství a stavu.

V rámci praktické části jsem se zaměřila na potenciální přínos soustavy Natura 2000 pro Ruskou federaci jakožto zemi, která není součástí EU. Mým názorem je, že vzhledem k současným problémům v Rusku, které jsem podrobněji rozepsala v diskusní části, by implementace evropských směrnic nemusela mít významný přínos pro ochranu přírody v zemi. Ačkoli teoreticky by mohla přinést určité pozitivní změny. Tento postoj vychází z domněnky, že specifická situace v Rusku vyžaduje přizpůsobení konkrétním podmínkám, a proto není možné pouze kopírovat západní přístupy bez kritického zhodnocení jejich relevance a efektivity v ruském kontextu. Věřím, že téma ochrany přírody a biodiverzity v Rusku by se dala rozšířit o další výzkum, který by se mohl zaměřit na hodnocení aktuální situace a identifikaci konkrétních problémů, s nimiž se Rusko potýká v oblasti ochrany přírody. Tento výzkum by mohl být užitečný nejen pro vnitrozemské organizace, vlády, ale i pro mezinárodní organizace.

Celkově lze konstatovat, že soustava Natura 2000 zaujímá důležité místo v ochraně přírody a biodiverzity v Evropské unii. I přes určité výzvy a slabiny je soustava Natura 2000 účinným nástrojem pro ochranu biodiverzity a přírody v Evropské unii. Je důležité, aby se podobné

programy rozšířily i do dalších zemí a aby byly podporovány. Tento krok je klíčový pro udržení ekologické rovnováhy a pro lepší budoucnost každého z nás.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

ČESKÁ REPUBLIKA, 2003. *Legislativa Evropských Společenství v oblasti územní a druhové ochrany přírody: (směrnice 79/409/EHS, směrnice 92/43/EHS, rozhodnutí 97/266/ES)*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, ročník 2003.

MACHAR, Ivo, Lubomíra FABÍKOVÁ, Helena KILIÁNOVÁ, Petr KOVAŘÍK, Karel POPRACH, Olga VRÁNOVÁ, Petr VOLF a Petr ZIFČÁK, 2014. *Chráněné krajinné oblasti a jejich výchovně-vzdělávací potenciál*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3945-7.

SIMANOV, Vladimír, 2016. *České lesy v datech a číslech*. Praha: Národní zemědělské muzeum, s.p.o. ISBN 978-80-86874-75-3.

STEJSKAL, Vojtěch, 2006. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: Právní stav k 1. 1. 2006*. Praha: Linde, 591 s. ISBN 80-7201-609-1.

MACHAR, Ivo a Linda DROBILOVÁ, 2012. *Ochrana přírody a krajiny v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3041-6.

Elektronické zdroje:

7. d Paris Agreement: Paris, 12 December 2015. *United Nations: Treaty Collection* [online]. 2015 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=en

About IUCN. *IUCN* [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/about-iucn>

Biogeografický region (bioregion). *Biogeografie: Multimediální výuková příručka* [online]. Brno: Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, 11.12.2017 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_book_5-2-2.html

CIAPAŁA, Szymon, Paweł ADAMSKI, Adam MROCZKA, Juraj ŠVAJDA a Zbigniew WITKOWSKI, 2014. *Threats related to tourism and recreation in Natura 2000 areas, based on the analysis of the standard data forms (SDF) from the Alpine Bioregion of Slovakia* [online]. Austrian: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften [cit. 2023-03-19]. ISSN: 2073-1558. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/265178188_Threats_related_to_tourism_and_recreation_in_Natura_2000_areas_based_on_the_analysis_of_the_standard_data_forms_SDF_from_the_Alpine_Bioregion_of_Slovakia

Climate Change 2021 The Physical Science Basis.: Working Group I Contribution to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. *IPCC* [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: https://report.ipcc.ch/ar6/wg1/IPCC_AR6_WGI_FullReport.pdf

CLIMATE-SMART AGRICULTURE. *The World Bank* [online]. 05.10.2021 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/topic/climate-smart-agriculture>
Co je to Natura 2000?. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/natura_definice/\\$FILE/ODOIMZ_NATURA2000_2022_1206.002.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/natura_definice/$FILE/ODOIMZ_NATURA2000_2022_1206.002.pdf)

COMMISSION STAFF WORKING PAPER: FINANCING NATURA 2000 Investing in Natura 2000: Delivering benefits for nature and peopl, 2011. In: . Brussels. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/docs/financing_natura2000.pdf

COMMISSION, European, 2019. *Farming for Natura 2000: Guidance on how to support Natura 2000 farming systems to achieve conservation objectives, based on Member States good practice experiences*. 146. ISBN: 978-92-79-95905-9. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/85823>

Často kladené otázky týkající se sítě Natura 2000. *European Commission* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_cs.htm#6-0

ČERNÝ, Michal. SWOT. *MUNI ARTS: KISK Online. Tutorované kurzy pro veřejnost* [online]. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://kisk.phil.muni.cz/kiskonline/kreativita/vizualizace-a-presentace-informaci/swot-analyza>

Česká (ne)transformace 2022. In: *STEM* [online]. 20.09.2022 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://www.stem.cz/wp-content/uploads/2022/09/STEM_Institut2050_Ceska_nettransformace_report.pdf

ČESKÁ REPUBLIKA, 1992. *SMĚRNICE RADY 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin: (Úř. věst. L 206, 22.7.1992, s. 7)*. In: . Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20070101&from=EN>

ČESKÁ REPUBLIKA, 2012. *Pokyny k čl. 6 odst. 4 „směrnice o stanovištích“ 92/43/EHS: VYJASNĚNÍ POJMU: ALTERNATIVNÍ ŘEŠENÍ, NALÉHAVÉ DŮVODY PŘEVAŽUJÍCÍHO VEŘEJNÉHO ZÁJMU, KOMPENZAČNÍ OPATŘENÍ, CELKOVÁ SOUDRŽNOST, STANOVISKO KOMISE*. Česká republika. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_cs.pdf

DLOUHÁ, Jana, 2012. V brazilském Rio de Janeiro skončila Světová konference o udržitelném rozvoji „Budoucnost, kterou chceme“. *Envigogika*. 7(1). ISSN 1802-3061. Dostupné z: <https://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/154>

Státní program ochrany přírody a krajiny České republiky pro období 2020–2025. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2020. ISBN: 978-80-7212-646-0. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/AF71B00C4DF84B70C12585F400429F1C/\\$file/SPOPK_web.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/AF71B00C4DF84B70C12585F400429F1C/$file/SPOPK_web.pdf)

Ekologická sukcese. *Biogeografie: Multimediální výuková příručka* [online]. Brno: Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, 11.12.2017 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps13/biogeogr_2/web/pages/index_book_5-3.html

Ekologické problémy v Rusku. *EnviWeb* [online]. 14.07.2009 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/77370>

Emise skleníkových plynů v ČR podle sektorů detailně. *Fakta o klimatu* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/emise-cr-detail>

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY, 2020. *State of nature in the EU: Results from reporting under the nature directives 2013-2018* [online]. 2020. 146 s. [cit. 2023-03-19]. ISBN 978-92-9480-260-6. ISSN 1725-9177. DOI: 10.2800/705440. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>

EVROPSKÉ SMĚRNICE A NAŘÍZENÍ. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://www.nature.cz/evropske-smernice-a-narizeni>

EVROPSKY VÝZNAMNÉ LOKALITY: Natura 2000. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://nature.cz/evropsky-vyznamne-lokality>

Funding and Transparency: Fundraising Principles. *Greenpeace* [online]. [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.greenpeace.org/eu-unit/funding-and-transparency/>

Houba chalara ničí lesy v Litovelském Pomoraví. Jasan téměř vymizel. *Česká televize* [online]. 15. 3. 2023 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/3572070-houba-chalara-nici-lesy-v-litovelskem-pomoravi-jasan-temer-vymizel>

Integrovaný projekt LIFE pro soustavu Natura 2000 v České republice. *Biologické centrum AV ČR, v. v. i.* [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.bc.cas.cz/vyzkum/projektovy-usek/projekty-eu/integrovaný-projekt-life-pro-soustavu-natura-2000-v-ceske-republice/>

IUCN Red List of Threatened Species. *IUCN* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/resources/conservation-tool/iucn-red-list-threatened-species>

Jak klimatická změna ovlivňuje Evropu: (infografika). *Evropský parlament* [online]. 07.11.2018 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20221208STO64201/cena-karla-velikeho-pro-mlade-evropany-2023-zname-viteze-narodnich-kol>

JENSEN, Lois, ed., 2022. *The Sustainable Development Goals Report 2022* [online]. New York: United Nations Publications [cit. 2023-03-10]. ISBN 978-92-1-001809-8. ISSN 251-3958. Dostupné z: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2022.pdf>

KAMARÝT, Jan, NEŠPOR, Zdeněk, ed. Sociologická encyklopedie. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.* [online]. 11.12.2017 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Etologie>

KÁRNÍKOVÁ, Jana a Kateřina DAVIDOVÁ, 2018. *Zvláštní zpráva IPCC ke globálnímu oteplení o 1,5 °C*. Praha. Dostupné také z: https://toolkit.ecn.cz/img_upload/3f5e963ee9ca17c7e8373d2bfc1ef8e4/ipcc-infolist_1.pdf

Kritéria pro hospodaření v souladu se soustavou Natura 2000 lze najít v dokumentu European Union, 2018. *Farming for Natura 2000. Guidance on how to support Natura 2000 farming systems to achieve conservation objectives, based on Member States good practice experiences*. ISBN 978-92-79-95905-9. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FARMING%20FOR%20NATURA%202000-final%20guidance.pdf>

LUŽNÍ LESY: Charakteristika oblasti. *CHKO Litovelské Pomoraví* [online]. [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://litovelskepomoravi.nature.cz/luzni-lesy>

Národní projekt "Ekologie." *Ekologie Ruska* [online]. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://ecologyofrussia.ru/proekt/>

Natura 2000 Barometer: The Natura 2000 Barometer provides an overview of the Natura 2000 network of sites covered by the EU's Birds and the Habitats Directives, giving information on area and site numbers. *European Environment Agency* [online]. 22.05.2018 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/natura-2000-barometer>

NATURA 2000: Soustava chráněných území evropského významu. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://ceskyles.nature.cz/web/cz/natura-2000>

Nezaměstnanost – měsíční. *Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)* [online]. [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/mesicni>

Ochrana volně žijících ptáků. *EUR-Lex: Access to European Union law* [online]. 28.05.2020 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/conservation-of-wild-birds.html>

Pařížská dohoda. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/parizska_dohoda

PAVLŮ, Michaela, 2008. *Natura 2000*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra práva životního prostředí a pozemkového práva. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/qjvwt/Diplomova_prace_Natura_2000.pdf

SAENKO, Anna a Sergey SHIPOSHA. The Environment and Climate Change Law Review. *Linklaters* [online]. 14.02.2022 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.linklaters.com/en/insights/publications/2022/february/the-environment-and-climate-change-law-review-russia>

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků: (kodifikované znění). *EUR-Lex: Access to European Union law* [online]. Úř. věst. L 20, 26.1.2010. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32009L0147>

Soustavě Natura 2000 je 30 let. Oslavila to konferenci ve Štrasburku. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 25.02.2022 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_20220304-Soustave-Natura-2000-je-30-let-Oslavila-to-konferenci-ve-Strasburku

Stařina. *CoJeCo: Vaše encyklopedie od roku 1999* [online]. 2000 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.cojeco.cz/starina>

Státní program ochrany přírody a krajiny České republiky pro období 2020–2025. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2020. ISBN: 978-80-7212-646-0. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/program_ochrana_prirody_2020_2025

Stav přírody v Evropě se stále vážně zhoršuje, ukazuje poslední hodnocení. *European Environment Agency* [online]. 19.10.2020 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/cs/highlights/stav-prirody-v-evrope-se>

STORCH, David, 2019. Biodiverzita: co to je, jak ji měřit, co ji podmiňuje a k čemu je to všechno dobré. *Živa*. Academia, SSČ AV ČR, 67(5), 4. ISSN 0044-4812. Dostupné z: <https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/biodiverzita-co-to-je-jak-ji-merit-co-ji-podminuje.pdf>

Struktura a hierarchické úrovně ÚSES. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Česká republika [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/struktura_hierarchie_uses

TUROŇOVÁ, Dana a Lenka GILLOVÁ. *Artemisia pancicii*. *ISOP: Portál Informačního systému ochrany přírody* [online]. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://portal.nature.cz/publik_syst/nd_nalez-public.php?idTaxon=35497

Územní systém ekologické stability. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/uzemni_system_ekologicke_stability

VLČEK, Jiří, 2016. Využití satelitní telemetrie při ochraně chřástala polního. *Ochrana přírody*. (1), 4. ISSN 1210-258X. Dostupné také z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/>

VRÁNOVÁ, Magda. Lidé si stěžují na kácení v Litovelském Pomoraví. *EnviWeb* [online]. 2.11.2005 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/55864>

Výkladový slovník - A. *Savci.upol.cz* [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <http://www.savci.upol.cz/faq/gloss/a.htm>

Výkladový slovník environmentálních výrazů: Ekologická valence. *EnviWeb* [online]. Brno: Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, 11.12.2017 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/eslovník/520>

VÝTOŇSKÝ, Jakub. Na západě Čech roste počet pytláků, informují média. *Aktivní-rybolov.cz* [online]. 2022, 21.12.2022 [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://aktivni-rybolov.cz/na-zapade-cech-roste-pocet-pytlaku-informuji-media/>

Význam slova 'Biokoridor'. *Příroda.cz* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.priroda.cz/slovník.php?detail=117>

Významné krajinné prvky. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/vyznamne_krajinne_prvky

World parks congress. *World parks congress* [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.worldparkscongress.org/>

Zákon č. 40/1956 Sb.: Zákon o státní ochraně přírody. *Zákony pro lidi: Sbirka zákonů* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1956-40>

Ztrácíme půdu pod nohama: jak zemědělství proměňuje klima a naši krajinu? *Český rozhlas* [online]. 26.11.2021 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://cesky.radio.cz/ztracime-pudu-pod-nohama-jak-zemedelstvi-promenuje-klima-a-nasi-krajinu-8735067?fbclid=IwAR2BY5m27SVLeZea1o7XTGkMj_1yGWPUUJr_GvKEOv-II5lnu081QhSdrt0